

SABÂYÎ VE ÜVEYS-NÂMESİ

Ömer SAVRAN*

ÖZET

Bu çalışmada kaynaklara göre XV. yüzyılın ikinci yarısıyla XVI. yüzyılın başlarında yaşadığı kabul edilen Sabâyî'nin Üveys-nâme adlı mesnevisi üzerinde durulacaktır. Üveys-nâme yazıldığı dönem itibariyle gerek ses özellikleri, gerekse yapısı yönüyle Türkçenin tarihi gelişimini yansıtan, önem atfedilmesi gereken bir eserdir.

Anahtar Kelimeler: Sabâyî, Mesnevi, Veysel Karani, Üveysilik, Eski Türk Edebiyatı.

SABÂYÎ AND HIS UVEYS-NÂME

ABSTRACT

In this study, it will be focused on the Üveys-nâme of Sabâyî who is believed to have lived from the second half of the 15th century to the early 16th century according to the sources. Üveys-nâme the importance of which should be attached is a literary work that has carried the historical development of Turkish language in terms of both phonetics and morphological as regard to the period it was written.

Key Words: Sabâyî, Mesnevi, Veysel Karani, Üveysisizm, Old Turkic Literature.

Giriş

Mesnevi terimi ve nazım şekli, Türk edebiyatına İran edebiyatından geçmiştir.¹ Klasik Türk edebiyatının hüküm sürdüğü dokuz asra yaklaşan uzun dönem içinde bu nazım biçimiyle sayısız

---

* Yrd. Doç. Dr., Karabük Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. savranomer@hotmail.com

¹ İsmail Ünver, Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri), S. 415-416-417, Ankara 1986.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic*

Volume 4/7 Fall 2009

eserler verilmiştir. Mesneviler ele aldıkları konulara göre dini, tasavvufi, ahlaki, menkıbevi, tarihi, aşk-macera ve toplum hayatından kesitler veren mesneviler gibi çeşitli başlıklar altında incelenebilir.

Dini ve tasavvufi mesnevilerde genel olarak okuyucuya bilgi verme ve onu eğitime gaye edinilmiştir.² Bu tür mesnevilerden biri de tasavvufi konuları işleyen evliya menkıbeleridir.

Bu çalışmamızda ele aldığımız Üveys-name de bu tür mesneviler içerisinde değerlendirilmesi gereken eserlerdendir. Sabâyî bu eserde gerek tasavvuf çevrelerinde gerekse halk arasında çok tanınmış ve sevilmiş bir şahsiyet olan Veysel Karani'nin hikâyesini mesnevi nazım türü çerçevesinde kaleme almıştır.

“Sabâyî ve Üveys-nâmesi” adlı bu çalışmamızda ilk önce şairin hayatı, edebi şahsiyeti ve eserleri konusunda bilgi verilmiş, daha sonra Üveys-nâme'nin mesnevi nazım türü açısından özellikleri üzerinde durulmuş, son olarak ise metinde geçen bazı arkaik kelimelerin listesi verilmiştir.

Sabâyî'nin Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Eserleri

XV. yüzyılın sonları ile XVI. yüzyılın başlarında yaşadığı kabul edilen Sabâyî'nin doğum ve ölüm tarihi hakkında kaynaklarda doyurucu bir bilgiye rastlanamamaktadır. Sabâyî'den bahseden kaynakların çoğu onu II. Bayezid şairi olarak göstermişlerdir.³ Kühü'l-Ahbar'da ise Sabâyî, I. Selim zamanındaki şairler arasında zikredilmiştir.⁴ Diğer taraftan Tuhfe-i Nâilî'de “Fatih ve II. Bayezid devri şuarasından” bilgisine yer verilmiştir.⁵

Kaynaklar, Sabâyî'nin Edirneli ve isminin Hayreddin olduğu hususunda fikir birliği içerisinde olmuşlardır. Bu manada *Sehi Bey*, “Edirnelidür, İsmi Hayreddin'dür, Şeyh Vefâ hazretlerine tâlib ve çok maarif tahsil eylemiş, rah-ı Hakka zahib ehl-i sülûk kimesnedür”⁶;

² Ünver, age, s. 439.

³ *Sehi Bey, Heşt Behişt* (Haz. Günay Kut), Harvard 1978, s. 206-Süleymaniye Ktp., Ayasofya no. 3544, v.68b; *Tezkire-i Şuara ve Tabsıratu'n-Nuzemâ*, (Haz. Rıdvan Canım), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 2000, s. 350; *Tezkiretü's-Şuara*, (Haz. İbrahim Kutluk), Ankara, 1978, c.1, s. 544; *Şemseddin Sami, Kamusu'l- A'lâm*, İstanbul 1311, c. IV, s. 2935; Rıfât Osman, *Edirne Reh-nüması*, Edirne, 1336, s. 104; Ahmed Bâdî, *Riyaz-ı Belde-i Edirne*, Edirne Selimiye Ktp., no, 2315, c. II, s.172.

⁴ *Kühü'l-Ahbar*, (Haz. Mustafa İsen), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 1994, s. 180.

⁵ Nail Tuman, *Tuhfe-i Naili, Şairlerinin Muhtasar Biyografileri* (Haz) Cemal Kurnaz; Mustafa Tatçı, *Bizim Büro Yayınları*, Ankara 2001, c.1, s. 541. s. 2288.

⁶ *Sehi Bey, Heşt Behişt*, s. 206; v.68b

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

Latifi “ Edirnevîdür. Bü’l-heves ve hevayî olduguçün Sabâyî tahallus itmüştür”⁷; *Hasan Çelebi*, “Edirneli’dür. Te’sir-i mahlas nâsiye-i halinde zahir ve hüveyda olup manend-i saba bir yerde ârâm ve hiçbir gûşede makam itmezdi.”⁸ demektedir. Benzer bilgiler diğer kaynaklarda da tekrar edilmektedir.⁹

Sabâyî ile ilgili Osmanlı Müellifleri’nde diğer kaynaklara göre daha teferruatlı bilgiler verildiğini görmekteyiz. Söz konusu eserde şairimizle ilgili “Şeyh Vefâ hazretlerinin perverde-i manevîsi bir şair-i irfân-semîr olup Edirneli’dir. Hayru’-t-tâbiîn Cenâb-ı Üveysü’l-Karanî hakkında *Üveys-nâmesi* ve Kâtibi-i Nişâburî’nin “Şutur u Hücre” namındaki kaside-i mutavvelesine naziresi ve Arnavud Koca Davud Paşa’nın Bosna Gazavatını mübeyyen onbeşbin beyitli manzumesi, mürettep divanı vardır.”¹⁰ ifadeleri yer alır. Bursalı Mehmet Tahir, yukarıda da görüldüğü üzere çalışmamızda üzerinde durduğumuz “*Üveys-nâme*”yi de zikreder.

Edirne Reh-nüması¹¹ adlı eserde ve Babinger’de Sabâyî’nin Edirne’de öldüğü nakledilmektedir.¹²

Kaynaklarda, Sabâyî’nin Davut Paşa Bosna Beylerbeyi iken yanında bulunduğu ve yaptığı gazaları anlatan 15.000 beyit civarındaki bir eserden bahsedilmektedir. Davut Paşa, 885/1480 yılında bu görevde bulunmuş ve 905/ 1499 tarihinde vefat etmiştir.¹³

Diğer taraftan Üveys-name’nin 915/1509 tarihinde yazılması, bazı kaynaklara göre II. Bayezid devrinde yetiştiği bilgisi (918/1512), Künhü’l-Ahbar gibi bazı kaynaklarda I. Selim (öl. 926/1520) zamanındaki şairler arasında yer alması yönüyle Sabâyî’nin 15. yüzyılın son dönemi ile 16. yüzyılın başlarında yaşadığını söyleyebiliriz. Nitekim Fuat Köprülü¹⁴ şairin “Gazavatname”si, Harun Tolasa “Üveys-name” adlı eseri yönüyle Sabâyî’yi 15. yüzyıl içerisinde değerlendirir.¹⁵ Ahmet Yaşar Ocak ise “Veysel Karani ve Üveysilik” adlı eserinde Sabâyî’yi 16. yüzyıl şairi olarak tanıtmıştır.¹⁶

⁷ Tezkire-i Latifi, s. 350

⁸ Tezkiretü’ş-Şuara, c.1. s. 554.

⁹ Beyânî, Kâtip Çelebi, Künhü’l-Ahbar, Riyâz-ı Belde-i Edirne, Kamusu’l-A’lam vb.

¹⁰ Bursalı Mehmet Tahir, c.II, s. 278

¹¹ Rıfat Osman, age, s. 104.

¹² Franz Babinger, Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri, (Çev.) Coşkun Üçok, Ankara.

¹³ İbn Kemal, Tevarih-i Al-i Osman (Haz. Şerafettin Turan), Ankara, 1957, VII, s. 281-282.

¹⁴ Türk Edebiyatı Tarihi, Akçağ, Ankara, 2003, s. 382.

¹⁵ Harun Tolasa, “15. yy Türk Edebiyatı Anadolu Sahası Mesnevileri”, EÜ. SBF., TDEAD, S. 1, s. 6.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

Sabâyî hakkında bilgi veren kaynaklar onun şairliği hakkında da bazı değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Sabâyî'nin şairliği hakkında değerlendirme yaparken Latifi, "Fenn-i Fûrs'de ve ilm-i aruzda üstâd-ı kâmil ve aksam-ı nazmun enva' u esnafında şamil idi, ...ekâbir-i şuara-yı Acem kelimâtın tetebbu' idüp... kasidelerine cevap demişdür."¹⁷ Hasan Çelebi "Şair-i kâmil ve eş'arı dahi vecihden haric degül, dahildür; mürettep divanı vardır."¹⁸ Beyânî ise "...şair-i kâmil ve şî'ri mertebe-i kabule dahildür."¹⁹ ifadelerini kullanmayı tercih etmiştir.

Sabâyî'nin Eserleri

1. Üveys-nâme (Menâkıb-ı Üveyse'l-Karani)

Çalışmamızda ele aldığımız Üveys-name, yaklaşık 683 beyitten oluşan bir mesnevidir. Sabâyî, eserini Feridüddin-i Attar'ın "Tezkiretü'l-Evliya"sından hareketle yazmış ve genelde de konuya sadık kalmıştır.

Sabâyî, bu eserini aşağıdaki beyitte de görüldüğü üzere 915/1509 tarihinde te'lif etmiştir:

Resûlün hicreti tarihi ol-dem
Doğuz yüz dağı on beş idi bi-kem²⁰

Gül eyyâmı idi vü rüz-ı meymûn
 Şefer ayının on dördü humâyun²¹

Veysel Karani'nin menkıbesi üzerinde bilimsel anlamdaki ilk çalışmalarından biri Fevziye Abdullah Tansel'in "*Uveys Karani Hakkında Notlar ve Türk Edebiyatında Şiirler*" adlı makalesidir.²² Tansel, makalesinde Serencam (İstanbul, 1314) adlı anonim bir mesnevinin kenarında basılan "Üveyse'l-Karani" ismini taşıyan şairi meçhul bir manzumeye rastladığını bildirerek bu eserden örnek beyitler vermiştir. Ancak Sabâyî'den ve eserinden hiç bahsetmemiştir.

Türk edebiyatında Veysel Karani'nin menkıbesini anlatan başka eserler de yazılmıştır. Bunlardan biri Sabâyî'nin eserinden daha

¹⁶ Veysel Karani ve Üveysilik, Dergah, İstanbul, 1982, s. 37.

¹⁷ Latifi, (Haz. Rıdvan Canım), s. 350

¹⁸ Tezkiretü'ş-Şuara, s. 554

¹⁹ Beyânî Tezkiresi, s. 400 (Aysun Sungurhan, Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1994).

²⁰ b/68

²¹ b/69

²² İslam İlimleri Enstitüsü Dergisi, C. II., İstanbul 1975.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

önce mensur olarak yazılmış olan **Lâmiî Çelebi**'nin "**Menâkıb-ı Hazret-i Üveyse'l-Karani**" adlı eseridir.

XV. yüzyılın tanınmış simalarından biri olan Lâmiî Çelebi'nin²³ (ö. 938/1535) yazmış olduğu bu menakıbnâme, derleme bir eserdir. Lâmiî, eserini Attar'ın Tezkiresi ile Câmî'nin Şevâhidü'n-Nübüvve'sinden yararlanarak yazmış ve yararlanan bilgilerin kaynağını da belirtmiştir. Lâmiî'nin eseri, Veysel Karani hakkında yazılmış olan ilk menkıbelerden birisi olması yönüyle önemlidir.²⁴ Eser üzerinde Bayram Gündoğar tarafından bir yüksek lisans çalışması yapılmıştır.²⁵

Menâkıb-ı Üveyse'l-Karani üzerinde Cumhuriyet döneminde de çeşitli edebi türlerde birçok eser verilmiştir. Bunlardan bazıları şunlardır:

S. Tevfik, Veysel Karani Hikâyesi (1934); Mehmet Yavru, Veysel Karani (1958)²⁶; M. Necati Bursalı, Veysel Karani (1971); A. Cemil Akıncı, Hazreti Veysel Karani (1979)²⁷; Raif Cilasun, Yemen İllerinde Veysel Karani, (1996)²⁸ vb.

Edebiyatımızda konusu yönüyle yüzyıllardır çeşitli şekillerde ele alınan Üveys-nâme, kanaatimizce yazıldığı dönemin karakteristik özelliklerini yansıtması yönüyle de önemli bir dil malzemesidir.

2. Sırat-ı Müstakîm

Tasavvufî, ahlaki nitelikli bir eser olan Sırat-ı Müstakîm²⁹, mesnevi nazım şekliyle ve aruzun "fâilatün, fâilatün, fâilün" kalıbıyla yazılmıştır. Eserin beyit sayısı 706'dır. Konusu itibariyle eser, Feridüddin-i Attar'ın "Pend-name"sinin Türkçeye çevirisi niteliğindedir. Sırat-ı Müstakîm, Eski Anadolu Türkçesi'nin fonetik ve

²³ http://www.kultur.gov.tr/TR/Tempdosyalar/234953_giris.pdf, Lâmiî Çelebi, Ferhâd ile Şirin, (Haz. Hasan Ali Esir).

²⁴ Ahmet Yaşar Ocak, Veysel Karani ve Üveysilik, Dergâh, İstanbul, 1982, s. 37.

²⁵ "Menâkıbnâmeler ve Lâmiî Çelebi'nin Menâkıb-ı Uveys el- Karani Adlı Eserinin Tahlili", Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa 1998.

²⁶ Eser, Attar'ın Tezkire'sindeki Veysel Karani ile ilgili bölümlerin Türkçeye tercümesidir.

²⁷ Roman.

²⁸ Roman.

²⁹ Eser hakkında bkz. Kadir Atlansoy, : Sırat-ı Müstakîm İnceleme-Metin [Pendnâme'nin Manzum Türkçe Çevirisi], Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bursa 1987.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

morfolojik özelliklerine sahip görünmesi nedeniyle dil tarihimiz açısından önem atfedilmesi gereken bir hüviyete sahiptir.³⁰

Eser Koca Davut Paşa'nın (ö.904/1498) ölümünden sonra himayesine geçtiği düşünülen Hadım Ali Paşa'nın (Atik Ali Paşa, ö. 917/1511) isteği üzerine hazırlanmıştır. Sabâyî, Sırat-ı Müstakim'i neden hazırladığını, adının nereden geldiğini ve nasıl konulduğunu eserinde belirtir.³¹

3. Türkçe Divan

Sabâyî'nin Türkçe divanının olduğu çeşitli kaynaklarda zikredilmiştir. Kınalızâde Hasan Çelebi, şairin mürettep bir divanı olduğunu nakleder.³² Ancak Şabâyî'nin kaynaklarda bahsi geçen divanının bugün için herhangi bir nüshasına ulaşılamamıştır.

Bununla birlikte şairin Ankara'da Milli Kütüphane'de "Yz.- A 6810, DVD 929" numarayla kayıtlı şiirlerine rastlanmıştır. 21 varaktan oluşan bu nüsha üzerinde Rüstem Kavaklık tarafından yüksek lisans çalışması yapılmıştır.³³

"Sabâyî Divançesi", şairin ele geçen şiirlerinin yanında Edirneli Nazmî ve Pervane Bey mecmualarından toplanan şiirlerle oluşturulmuştur. Divançede 1 kaside, 122 gazel ve bazı manzumelere yer verilmiştir.

4. Gazavat-nâme

Sabâyî'nin kaynaklarda Koca Davut Paşa'nın Bosna Beylerbeyi iken yaptığı gazaları anlatan 15000 beyitlik bir eserinden bahsedilmektedir. Ancak bu eserin nüshasına rastlanamamıştır.

Mesnevi nazım biçimiyle yazılmış olan Gazavat-name hakkında Agâh Sırrı Levent³⁴ ve Fuat Köprülü³⁵ de eserlerinde kısaca bilgi vermişlerdir.³⁶

5. Mevlid

Eser, Fatih Bay tarafından yüksek lisans tezi olarak çalışılmıştır³⁷. Bu tezdeki bilgilere göre eser Prizren'de bulunan asıl

³⁰ Atlansoy, s. 53

³¹ Atlansoy, a.g.e, s.25

³² Tezkiretü'ş-Şuara, s. 554.

³³Rüstem Kavaklık, 15. yüzyıl Şairi Sabâyî ve Divançesi, (Transkripsiyonlu Metin-Açıklamalar-Dizin),Danışman: Ömer Zülfê, Marmara Üniversitesi (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2008.

³⁴ age, 259-260

³⁵ age, s. 382.

³⁶ Ayrıca bkz. Harun Tolasa, "15. yy Türk Edebiyatı Anadolu Sahası Mesnevileri", EÜ. SBF., TDEAD, S. 1, s. 11.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

nüshanın Türk Dil Kurumu Kütüphanesinde bulunan fotokopisinden hazırlanmıştır ve son bölüm eksik olduğu için tarihe rastlanmamıştır.

Eldeki mevcut fotokopi nüsha, harekeli nesihle yazılmış 62 varaktan ibaret olup her varak on veya on bir satırdan oluşan ikili sütunlardan meydana gelmektedir. Türk Dil Kurumundaki nüsha için sadece “Mevlid-i Sabâyî” kaydı düşülmüştür. İki beyitte geçen Sabâyî ismi eserin müellifini ortaya koymaktadır:

Bu duâdan soñra ey ehl-i himem
Bu Sabâyî mücrime kıluñ himem³⁸

Çün şefî‘ü’l-müznibin gelmiş-durur hayru’l-beşer
Ey Sabâyî garğ-ısañ bagr-i günehten ser-be-ser³⁹

Bu bilgiler ışığında *Mevlid*’in de Edirneli Sabâyî Hayreddin Çelebi’ye ait olduğu söylenebilir.

Üveys-nâme’nin Tür ve Şekil Özellikleri

Sabâyî’nin Üveys-nâmesi, daha önce de zikredildiği üzere okuyucuya bilgi vermek, onu eğitmek amacı güden mesneviler arasında yer alan tasavvufi mesneviler bölümündeki “evliya menkabeleri” arasında değerlendirmek mümkündür.⁴⁰

Eserin Adı

Osmanlı Müellifleri’nde “Hayru’-t-tâbiîn Cenâb-ı Üveysü’l-Karanî hakkında “*Uveys-nâmesi vardır*” ifadesiyle eserin ismi Üveys-nâme olarak zikredilmiştir.

Vezni:

Eser, “Mefâ’îlün Mefâ’îlün Fe’ûlün” kalıbında yazılmıştır.

Eserin beyit sayısı:

Eserin Milli Kütüphane ile Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi nüshalarının karşılaştırılması sonucu ortaya çıkan beyit sayısı 692’dir.

Eserin bölümleri:

Üveys-nâme besmeleyle başlar. Daha sonra besmelenin önemini belirten bir hadise de işaret eden şair, Allah’ı hakkıyla tanımanın önemini dile getirir.

³⁷Fatih Bay, *Sabâyî-Mevlid (Giriş-transkripsiyonlu Metin-Gramatikal Dizin)*, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde 2003.

³⁸(7b.2)

³⁹(12b.5)

⁴⁰Ünver, age, s. 439

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

Dile zikreyle ol rabb-ı rahimi
De bismi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîmi⁴¹

16 ile 26. beyitler arasında **Hz. Peygamber** övgüsü dile getirilir:

Muḥammed kim e'azz-ı enbiyâdur
Çoĝı ümmetlerinin evliyâdur⁴²

Taḥiyyât u selâm ol rūḥ-ı pâka
Ki anuñla erdi nûr eflâka⁴³

Dört halife ve Peygamberimizin torunları ise aşağıdaki şekilde anılır:

Selâm olsun bu dört a'âlâ veliye
Ebûbekir Ömer Osmân Alî'ye⁴⁴

Daḥı evlâdına âlîna anuñ
Selâm eyle revân var ise cânun⁴⁵
Ḥasan kim ol s'âid-i evliyâdur
Ḥüseyn ol kim şehîd-i Kerbelâ'dur⁴⁶

Birinin qahrıla öldürdi bir ḥar
Birinin teşne şehîd etdi o kâfir⁴⁷

33 ile 41. beyitler arasında ise Allah'a **münacatını** dile getiren Sabâyi, 42 ile 51. beyitler arasında "*Ḥāşşeten zikr-i evliyâ-yı kirâm*" başlığı altında evliyaların hallerini anlatır:

Şa'âdet ol kişiyedir ḥudâdan
Şafâ kesb ide vaşf-ı aşfiyâdan⁴⁸

Zihî devlet anıñ kim ola şevki
Ki ḥâl-ı evliyâdan ide zevki⁴⁹

52 ile 65. beyitleri arasında "*Ma'nâ-yı men 'arefe me'a tevḥîd-i Būrî Te'âlâ*" başlığı altında ise "men 'arefe" sözü açıklanarak Allah'ın varlığına ve birliğine işaret edilir.

Gel imdi dinle *men 'aref* sırından
Bilesin nefsinı rabbini ta sen⁵⁰

⁴¹ b/1

⁴² b/17

⁴³ b/18

⁴⁴ b/27

⁴⁵ b/28

⁴⁶ b/29

⁴⁷ b/30

⁴⁸ b/42

⁴⁹ b/43

⁵⁰ b/52

66 ile 106. beyitler arasında “*Sebeb-i te’lif-i kitāb-ı Üveys’i-l Karanī*” başlığı altında eserin yazılış sebebi anlatılır. Sabâyi, eserini kerem sahibi bir dostunun Veysel Karani hakkında bir eser yazması hususundaki ısrarı üzerine Üveys-nâme’yi kaleme aldığını nakleder:

Bizüm kim şeyhimiz Veyse’l-Karen’dür
Güneşden rüşen ü fâhr-i erendür⁵¹

Anuñ vaşfında nazm et bir risâle
Ki ola gül gibi rengin maķāle⁵²

Düzüt Sa’di-şifât bir taze Bostan
Kıl ol maķbüb-ı haķ vaşfın Gülistân⁵³

Çu ehlullâh vasfidur beyân kıl
Kerâmet dimelü bir dâsitân kıl⁵⁴

Şair, yukarıda da söylendiği üzere eserini 915/1509’da yazmıştır.⁵⁵

Olayın Özeti

Yemen’in Karen köyünde annesi ile birlikte yaşayan ve deve çobanlığı yaparak geçimini sağlayan Veysel Karani, annesinden izin alarak Hz. Peygamberi ziyaret etmek ister. Aciz, zayıf ve hasta bir halde olan annesi ona peygamberi evde veya mescitte bulamadığı takdirde oyalanmadan geri dönmek şartıyla izin verir.

Veysel uzun bir yolculuktan sonra Hz. Peygamberin evine gelir. Kapıyı Hz. Ayşe açar ve Peygamberin evde olmadığını söyler. Veysel Yemen’den geldiğini, annesinin izni olmadığından dönmek zorunda olduğunu belirterek Hz. Ayşe’ye Hz. peygambere selamlarını iletmesini söyler ve geri döner. Hz. Ayşe, bu hadiseyi Hz. Peygambere nakleder. Hz. Peygamber de bu olayı ve Veysel’in vasıflarını sahabeye anlatır. Bunun üzerine Veysel Karani’nin sevgisi ve şöhreti sahabe arasında yayılır.

Hz. Peygamber, Hz. Ömer ve Ali’ye vefatından sonra hırkasının Veysel’e verilmesini ve selamının iletilmesini vasiyet eder. Hz. Peygamberin ölümünden sonra Hz. Ömer ve Ali Veysel’e hırkayı vermek üzere Kufe’ye giderler. Hz. Ömer ve Ali tarafından Veysel Karani’nin aranması, sorulması Karen halkı arasında şaşkınlıkla

⁵¹ b/85

⁵² b/86

⁵³ b/88

⁵⁴ b/90

⁵⁵ Bkz. b/68, b/69

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

karşılır. Hz. Ömer ve Ali, Veysel'i bulduklarında, Hz. Peygamber tarafından bahsedilen sağ elindeki bene bakarak aradıkları kişinin o olduğunu anlarlar.

Hz. Ömer, Hz. Peygamberin Veysel'den ümmeti için dua etmesini istediğini belirtir. Veysel Karani'nin duası üzerine Mudar ve Rebi kabilelerinin hayvanlarının tüyü sayısınca ümmetin affedildiği bildirilir. Hz. Ömer ve Ali'nin ziyaretleri sonrası Veysel Karani'nin halk arasında şöhreti artar. Bu durumdan rahatsız olan Veysel ortadan kaybolur. Veysel'i en son gören kişi Herem (bin Heyyan)⁵⁶dir. Veysel'i Fırat nehri kenarında gören Herem'in ağzından onun züht ve takvası anlatılır. Daha sonra Siffin harbinde ortaya çıkan Veysel Karani, Hz. Ali taraftarı olarak şehit edilir.

Mesnevinin son bölümünde ise Veysel'in kerametleri, ibadeti ve dünya malına karşı kayıtsızlığı anlatılarak "Üveysîlik"⁵⁷ kavramı üzerinde durulur.

Eserin Nüsha Özellikleri

Uveys-nâme ile ilgili elimizde üç nüsha vardır. Bu nüshalardan biri diğerlerine nazaran kısa olduğu için çalışmamızda dikkate alınmamıştır.

⁵⁶ Evliya Tezkireleri, Feridüddin Attar, (Çev. Süleyman Uludağ), Kabalcı Yay. İstanbul 2007, s. 60.

⁵⁷ Tasavvuf edebiyatında çeşitli yönleriyle dile getirilen **Üveysîlik** ile ilgili ilk bilgilere Feridüddin Attar'ın Tezkiretü'l-Evliya'sında rastlanır. (Ocak, age, s.91) "Üveysî veya Üveysî-meşreb, Üveys'e mensup, Üveys gidişli" anlamlarına gelen bu kavram, Veysel Karani'nin adı ile ilgilidir. Üveysîlik, tasavvuf tarihinde belli bir tarikata veya tasavvufi mesleğe mensup olmayan doğrudan doğruya Allah'ın hidayeti ve irşadıyla velayet mertebesine ulaşan sufilerle denir. Ocak, sözkonusu eserinde tasavvuf tarihinde Üveysîlik kavramının dört şekilde kullanıldığını belirtir:

1. Hz. Peygamberin ruhaniyetinden nasip alanlar.
2. Veysel Karani'nin ruhaniyetinden feyiz alanlar.
3. Herhangi büyük bir şeyhin veya kutbun ruhaniyetinden irşad edilenler.
4. Bizzat Hızır (as) aracılığıyla irşad edilenler.

Üveys-nâme'de Üveysîlik ile ilgili dile getirilen düşüncelerden bazıları aşağıdaki şekildedir:

Üveysiler denür bir tâife var
Bular şeyh u mürîd olmazlar ey yâr (b/617)

Bulara hâzret-i hâkdandır irşâd
Mürîd-i hâk murâdıyla olur şâd (b/618)

Dimişdir ba'zı kâmil şeyh u üstâd
Bulara hâzret-i Hızır ider irşâd (b/620)

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

1. (M Nüshası)

Üveys-nâme'nin üzerinde çalıştığımız bu nüshası Milli Kütüphane'de 06 Mil Yz.-A 8620 numara ile kayıtlıdır. 19 varaktan oluşan nüshanın boyutları 210x150 165x80 mm'dir. Talik yazı ile yazılmıştır. Çift sütunlu olup satır sayısı 19'dur. Söz başları ve çizgiler kırmızıdır. Kapakları ebru kâğıt kaplı mukavva bir cilt içermektedir. Eserin bu nüshası yaklaşık 683 beyitten oluşur.

M nüshası, diğerleri ile karşılaştırıldığında kelime kadrosu ve dil özellikleriyle yazıldığı dönem Türkçesinin karakteristik özelliklerini en iyi yansıtan nüsha görünümündedir.

2. (A Nüshası)

Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih -Coğrafya Fakültesi (İ. Saip) Kütüphanesi nr. I, 4242 numara ile kayıtlı olan nüshadır. Müstensih belli olmayan bu nüsha 27 varaktan oluşmuştur. Metin harekeli olup satır sayısı 13'tür. A nüshası yaklaşık 685 beyitten oluşmuştur.

3. (B Nüshası)

Eserin çalışmamızda atıf yapmadığımız, Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Kütüphanesi A/219 numara ile kayıtlı kısa bir nüshası daha vardır. Yusuf Hoca adlı bir müstensih tarafından yazılan ve 7 varaktan oluşan bu nüsha, harekeli olup satır sayısı 17'dir. Yaklaşık 233 beyitten oluşan nüshada olay kısa tutulmuştur.

Metnin Dil Özellikleri

Sabâyi'nin Üveys-nâme'si, Eski Anadolu Türkçesinin fonetik ve morfolojik özelliklerine sahip bir eser olarak gözükmektedir. Bu sebeple Üveys-nâme, dil malzemesi olarak da önem arz etmektedir. Eski Anadolu Türkçesi ile ilgili metinde geçen bazı özellikleri şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Çok heceli sözcüklerin sonunda -g> -Ø değişimi:

Çü sa'y idüp iresin *kapusuna*
Anıñ bizden selâm it *tapusuna*⁵⁸

Urub *kanlu* yaşını zîr-i ferşa
Çıkardılar duhân-ı âhı 'arşa⁵⁹

2. Kelime başında k->g- değişimi:

Anası didi kim ey kırratü'l-'ayn

⁵⁸ b/130

⁵⁹ b/364

Benim sensin iden *gönlüm* evin zeyn⁶⁰

Eger kim varasın doğru evine
Görüb didârımı cânuñ sevine⁶¹

3. Yuvarlaklaşma görülmektedir:

Virüben mu 'cizâti enbiyâya
Bağışlarsın kerâmet evliyâyâ⁶²

Olub bir kerre gâlib iştiyâkı
Resülûñ aña kâr itdi firâkı⁶³

4. Gelecek zaman eki olarak -ısar/ -iser ekinin kullanılması:

Nitekim görmedi gitdi cihânda
Bu dem hem *görmisersin* cinânda⁶⁴

5. b-> Ø -, bol-> ol- sözcüğünde görülmektedir.

Revân *oldı* 'Ömer Hâidar'la aşhâb
Tolu dillerde tâb u gözleri âb⁶⁵

Ki hoş merd-i mücerred ehl-i tecrîd
Hemîn *ola* velîde vaşf-ı tefrîd⁶⁶

6. b-> v- değişimi bar>var, bar->var-, ber->vir- sözcükleri ile -ben>-ven eklerinde görülmektedir.

Virüben mu 'cizâti enbiyâya
Bağışlarsın kerâmet evliyâyâ⁶⁷

Haber *vir* rast-ı 'uşşâkuñ deminden
Sehun aç bî-nevâlar 'âleminden⁶⁸

7. t->d- değişimi örnekleri vardır:

Egerçi *didi* seyyid mâ 'arâfnâk
Bize ol terbiyetdür olma gam-nâk⁶⁹

Yüz urub enbiyâ cümle Hudâyâ
Diledi ümmet olmağ Mustafâyâ⁷⁰

⁶⁰ b/121

⁶¹ b/122

⁶² b/40

⁶³ b/117

⁶⁴ b/222

⁶⁵ b/433

⁶⁶ b/435

⁶⁷ b/40

⁶⁸ b/95

⁶⁹ b/14

⁷⁰ b/19

Metinde Geçen Bazı Arkaik Kelimeler

- ayıt- : (b/124,142,144, 153, 157, 194, 253, 392, 397, 405, 464, 480, 504, 630, 637)
bar : (b/ 444)
dürüş- : (b/7, 9, 48, 61, 106, 246, 495, 539, 592, 594, 659,662, 667, 675, 683)
düz-üt-: (b/88)
etmek (b/ 314, 315, 387)
gönel-:(b/ 254, ,431,510)
ilkı : (b/ 363)
ımızgan⁷¹: b/521
ilt-:(b/243, 246, 313)
ir-: (b/ 251)
irgür-:(b/237,336, 340)
iser: (b/222)
kañğı:(b/424)
nite: (b/462)
sağı: (b/ 365)
sı-: (b/422, 424)
turu gel-: (b/305)
turu kıl-:(b/305)
yarağ : (b/ 428)
yazıklı: (b/251)
yigin: (b/ 341)
yigrek-: (b/60)

---

⁷¹ uyukla-

METİN
ÜVEYS-NÂME
(Mefâr'lün Mefâ'îlün Fe'ülün)

[1b]

1. Dile zikreyle ol rabb-ı raḥimi
De bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīmi
2. Çun evvel adıñ añdım rabbi yessir
Keremle aḥır eyle lā tū'assır
3. Ḥaber kim besmeleyle mübtedādur
Pes andan ḥamd ile müntehādur
4. Ḥaḳḳın ismini añ her işde evvel
Ola tā kim işiñ pāk u mükemmel
5. Mu'atṭal kalmaz Allāh'ın iden yād
Ḳalur her işde anı añmayan yād
6. Pes imdi cehd kııl zikreyle ḥaḳḳı
Ḳo⁷² bāṭıl özüni⁷³ fikr eyle ḥaḳḳı
7. Ḥaḳḳı ḥaḳḳınca bilen ḥaḳdur ancak
Veli sen de düriş ey bende-i ḥaḳ
8. Düriş tevḥīd-i ḥaḳḳa gice gündüz
Ḳayıрма kim saña ḥaḳdur kılavuz
9. Dilersen ḥaḳile olmak muḥaḳḳaḳ
Düriş benligi ḳo ol 'ārīf-i ḥaḳ
10. Çun ola señglü⁷⁴ benlik irāde
Kudüretdür şafā yok mācerāda
11. Ḳaçan⁷⁵ kim benligi terk idesin sen
Tecelli kıla cānān sana senden
12. Vücūdun ḳaṭresin kılsañ ferāmuş
Dilüñden baḥr-ı vaḥdetdür iden cüş
13. Ola ol dem vücūdun tūr-ı Mūsā
Demiñden ola zāhir nefḥ-ı İsā
14. Egerçi didi seyyid mā 'arafnāk
Bize ol terbiyetdür olma gam-nāk

⁷² A: koma⁷³ A: özün⁷⁴ A: señglük⁷⁵ A: eger

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

15. Hakkın gerçi ki olmaz fikr-i zâti
Veli zikr olur ef'âli şifâti
Der na't-ı Nebi Aleyhiselatü vesselam⁷⁶
16. Pes andan kıl habîbine müdâmı
Tehiyyâtı şalâtıyla selâmı
17. Muḥammed kim e'azz-ı enbiyâdur
Çoğı ümmetlerinüñ evliyâdur
18. Taḥiyyât u selâm ol rûḥ-ı pâka
K'anuñla erdi nûr⁷⁷ eflâka ḥâka

[2a]

19. Yüz urub enbiyâ cümle Hudâya
Diledi ümmet olmak Mustafâya
20. Bu ümmet hakkına didi ḥaḳîkat
Hudâ kur'ânda küntüm ḥayre ümmet
21. 'Ulûm-ı külliye üstâd-ı mâhir
Cemi'i enbiyâ anıñla fâḥır
22. Vücüd-ı bî-bedel zâti⁷⁸ müreccaḥ
Hadisi evzâḥ u kendüsi efsaḥ
23. Hakkın ḥulku azîmiyle ḥabîbi
Kulüb⁷⁹ her⁸⁰ ḥastenin kâmil ṭabîbi
24. Muḥammed şâdıķı'l v'ade'l emîndür
Muḥammed'dür raḥmeten li'l-'âlemîndür
25. Şalâtıyla selâmı bî-nihâye
Revâne ola rûḥ-ı Mustafâya
26. Daḥı aşḥâbı rûhuna Hudâdan
Selâm olsun revân-ı Mustafâ'dan
27. Selâm olsun bu dört a'lâ velîye
Ebûbekir Ömer Osmân Alî'ye
28. Daḥı evlâdına âlına anuñ
Selâm eyle revân var ise cânuñ
29. Ḥasan kim ol s'âid-i evliyâdur
Ḥüseyn ol⁸¹ kim şehîd-i Kerbelâ'dur

⁷⁶ A nüsahsı

⁷⁷ A: şeref

⁷⁸ A: zâti

⁷⁹ A: Kulübı

⁸⁰ A'da yok.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

30. Birisin qahr⁸² öldürdü bir har
Birin teşne şehîd etdi o kâfer
31. Nazar kııl dehr-i dün-ı bî-vefâya
Neler kıldılar âl u Mustafâ'ya
32. Kamu ezvâc u etbâ'ına dâyim
Diyeler rahmetullâhi 'aleyhim
- Der-Münâcât güyed⁸³**
33. Yine dergâhına yüz tutdum ey hak
Yüzüm kara elüm boş sakalım ak
34. Kavî sensin kuluñ⁸⁴ 'âciz fakîrem⁸⁵
Haķîr⁸⁶ü pür-günâhem gerçi pîrem
35. Geçüp 'ömrüm heves birle hevâda
Har-ı lengem ki qalmışam ovada
36. Meded senden kerem kııl yâ ilâhım
Beni mahrum kıılma pâdişâhım
37. Niçe kez eyledüñ hurrem nihâdum
Bu kerre daħı lutf et der⁸⁷ murâdum

[2b]

38. Kerem senden bu miskin ü za'İfa
Refîk et fazlünü pîr u naħîfe
39. 'Azîz itdiñ nice merd-i haķîri
Kamu üftâde⁸⁸ bî-kes destegîri
40. Virüben mu'cizâti enbiyâya
Bağışlarsın⁸⁹ kerâmet evliyâya
41. Bularıñ hürmetiçün yâ ilâhi
Koma güm-râhı bu resm ü râyi⁹⁰

Hâşşeten zîkr-i evliyâ-yı kirâm⁹¹⁸¹ A: ise⁸² A: zehrle⁸³ A nüshası⁸⁴ A: ve ben⁸⁵ A: haķîrem⁸⁶ A: fakîr⁸⁷ A: vir⁸⁸ A: üftâdenüñ siz⁸⁹ A: bağışlarsıñ⁹⁰ A: râhi⁹¹ A: Der-Mev'izeti güyed**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

42. Şa‘âdet ol kişiyedür hüdâdan
Şafâ kesb ide vaşf-ı aşfiyâdan
43. Zihî devlet anıñ kim ola şevki
Ki hâl-ı evliyâdan ide zevki
44. Bu sözde ehl-i ‘aqlın şüphesi yok
Nebîyi⁹² sevse kişi anı eger çok
45. Kimiñ kim var ise kalbinde ihlâs
Hakkıñ maqbûludur ol bende-i hâs
46. Gel imdi diñle hâl-ı evliyâyı
Arada añla maħbûb-ı Hüdâyı
47. Şu kim nefsi hissi⁹³ urdı yıkdı
Üveys’in tâcı gibi ‘arşa⁹⁴ çıkdı
48. Bilen nefsinı buldu rabbın ey cân
Düriş tâ kim olasıñ⁹⁵ kâmil insân
49. Eger kim *men* ‘aref sırrın bilesin
Bilesin nefsiñi rabbın bulasın
50. Kim imiş ‘ârif-i nefsi imdi diñle
Eger var ise derdin sen de inle
51. İşidib rahm ide tâ kim tabtübün
Ola vaşlı devâsından naştbün

Ma‘nâ-yı *men* ‘arefe ma‘a tevħîd-i Bârî Te‘âlâ⁹⁶

52. Gel imdi diñle *men* ‘aref sırrından⁹⁷
Bilesin nefsiñi rabbüñi ta sen
53. Öl imüş bilmek öz nefsinı insan
Ki dâim fikr ide bu hâlı ey cân

[3a]

54. Bile nefsinı dâyim⁹⁸ hor u ğangîn
Zâ‘if ü bî-kes ü bî-çâre miskîn
55. Añub hâlını ‘acziyle yerine

⁹² A: Neyi

⁹³ A: nefsi-nefsî oda yaqdı

⁹⁴ A: göge aqdı

⁹⁵ A: olasıñ

⁹⁶ A: Men Arefe Nefsehü Fekat Arefe Rabbehü

⁹⁷ A: sırrı *men* ‘aref den

⁹⁸ A: âcîz

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Koyamaz bir kılı kopsa yerine
 56. Gelürse olıma ma'ni kazâya
 Zârûri uzadur boynun rızâya
 57. Öñine gelse şer iş idemez def'
 Degil kâdir eger zar ide ger nef'
 58. Zârûri 'aciz ü muṭlaḳ hemîşe
 Degil kâdir ki maḳşûd ide işe⁹⁹
 59. Bu resme 'ârif-i nefis olsa âdem
 Aña lutfi Ḥudânın olmaya kem
Der-Mev'izeti gūyed¹⁰⁰
 60. Pes andan rabbini¹⁰¹ bilmek gerekdür
 Anı bilen kamudan yigirekdür
 61. Bile kim rabbi kâdirdir her işe
 Kul olan bunu fikr ide dürişe
 62. Bile ḥaḳkı tüvânâ Ḥayy-ı kayyûm
 Kemâlî birle ḥâkim cümle maḥkûm
 63. Oḳuyub *yef' alüllâh mâ yeşa*'dan
Ve yahkümü mâ yürîd bile aḥsen
 64. Kamu ef'âle bile¹⁰² rabbi kâdir
 Köre eşyâda ḥükmü ḥaḳkı zâhir
 65. Bu resm ile bilen nefisini rabbin
 Velîy kâmil olur ey merd-i ḥaḳ-bîn
Sebeb-i te'lif-i kitâb-ı Üveys'i-l Ḳaranî¹⁰³
 66. Gel imdi diñle ey 'ârif bu bâbı
 Sebeb ney diñle düzdüm¹⁰⁴ bu kitâbı
 67. Meger ḳoṣtañtiniyye içre bir gün
 Olurken ben ğarîb ü bî-ser ü bîn¹⁰⁵
 68. Resûlün hicreti tariḫi ol dem
 Toḳuz yüz daḫı on beş idi bî-kem

⁹⁹ A: maḳşûda irişe

¹⁰⁰ A nüşhası

¹⁰¹ A: rabbiñi

¹⁰² bilüp

¹⁰³ A: Der-sebeb-i nazmı gūyed

¹⁰⁴ A: dimekle

¹⁰⁵ A: bün

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

69. Gül eyyâmı idi vü rûz-ı meymûn
Şefer ayımñ on dördü hümâyun
70. İderdi bülbüle gülşende kulkul
Kılurdu bülbüle şan emr-i gülğul
71. İdüp gonca güle karşı tebessüm
Ağız açub ider şan kim tekellüm
- [3b]
72. Saçardı zülf-ı sünbül ‘anber-i ter
Humarıyla süzölmüş çeşm-i abher
73. Dem-i reyhana hayrân itdi ey yâr
Nesîm-i subh müşk iderdi isâr
74. Şabâ olmuşdı şan kim tâcir hîn¹⁰⁶
Pür itmiş müşk ile şahrânın için
75. Şakâyık elde tutar cam-ı gül-renk
Zeri yok lalenüñ bî-bâde dil-tenk
76. Gül-i ebyaz şanasın kim şadefdür
Seher-gâh¹⁰⁷ jale ile içi pürdür
77. Kalendar-veş ‘alemle çok zanbak
Şan ider küçe-i gül-zarda dağ
78. Şüküfeyle müzeyyen dağ ile râğ
Şanasın nüsha-ı Firdevs idi bağ
79. Var idi bir harîf-i yâr-i pîrüz
Hünerver merdüm-i kâmil güle duz
80. Özü fenninde şöyle mâhir idi
Şanasın şan ‘atında sâhir idi
81. Nice bin pâreden pür iş iderdi
Kerâmet dimelü cünbüş iderdi
82. Gelüp bu dâ ‘iye ol yâr-ı şâdık
Didi bir dâ ‘iyem var dilde ‘aşık
83. Kerem kıl kim murâdım var katuñda
Umarım hâsıl ola himmetüñde
84. Keremden yüz çevirmez kâmil insân
Baña müşkildür ammâ saña âşân

¹⁰⁶ A: seher çin

¹⁰⁷ A: seherle lâle

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

85. Bizüm kim şeyhımız Veyse'l-Karen'dür
Güneşden rüşen ü fahr-i erendür
86. Anuñ vaşfinda nazm et bir risâle
Ki ola gül gibi rengin maķâle
87. Terennüm eyleyüp manend-i bülbül
Pür olsun na'rañıyla baĝa gul gul
88. Düzüt Sa'di-şifat bir taze Bostan
Kıl ol maħbüb-ı ĥaķ vaşfin Gülistân
89. Girüben şekeristânına nazmın
Oķı tūfî gibi vaşfin bu bezmüñ
90. Çu ehlullâh vasfidur beyân kıl
Kerâmet dimelü bir dâsıtân kıl

[4a]

91. Oķıyalar bu nazm-ı dil-güşâyı
Du'âda añıla cân-ı Şabâyi
92. Gezüp meclisleri gül gibi ĥandân
Cinân tavusu gibi kıla cevlan
93. İlâhî ol 'azîze rahmet eyle
Aña bunı düzeni fâtiĥayle

Sırr-ı şehun¹⁰⁸

94. Elâ ey 'aşķ-ı mevlâden ĥaberdâr
Dem-i Mecnûn u Leylî'den ĥaberdâr
95. Ĥaber vir rast-ı 'uşşâkuñ deminden
Şehun aç bî-nevâlar 'âleminden
96. Ĥicâz'uñ perdesin ref'et¹⁰⁹ yüzünden
Müşerref kıl bizi cânân sözünden
97. Muĥayyer kıl bizi eyle ser-aĝâz
Kıla tâ bî-nevâ uşşâķa şehnâz
98. El ata bir bunı muṭrib eline
Şafâdan seyr ide cânân eline
99. Neşâtıyla ṭarab ṭola kulûba
Ki tâ nevbet dege sâķi-i ĥuba
100. Eline câm alub sâķi-i rindân

¹⁰⁸ A nüshası¹⁰⁹ A: perdesin ref' eyle**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Güneş gibi kıla meclisde seyrân
101. Tarablar bula aşhâb-ı melâlet¹¹⁰
Erişe cānlara vecdiyle hâlet
102. Şafalar kesb ide rindân-ı sermest
Ola sâki ile rindânı sermest¹¹¹
103. Dil ü cān ola şevk ile hoş-hâl
Bula tâ kim fenâda zevk-i abdal
104. Dile güş eyle imdi nükte-i haş
Biḥâr-ı ‘aşka ol sa’yıyla gavvâş
105. Koma güşînda gaflet penbesini
Hicâbı ref’ et aç cān dîdesini
106. Şarâb-ı ‘aşkı nüş et yime güşsa
Düriş al kışşadan cehd eyle hişşe
- Rücu’ Bir Hikâyet-i Üveys Raḥmetullahi Aleyh¹¹²**
107. Ol iklim-i mübârek kim Yemen’dür
Anıñ bir kūyı var adı Karen’dür
108. Hümâyün menzili ‘ālî mekândur
Şerefde kadrle şankim cinândur
- [4b]
109. Muḥammed Hâzret-i Hâkkin ḥabîbi
Doğuban Mekke’den kopduğı gibi
110. Karen’den doğdı bir ḥurşid-i tâbân
Melek sîretlü faḥr-ı âl-i insân
111. Gürüh-ı evliyâ içinde ma’rûf
Serâser ḥüsn-i aḥlâk ile mevşûf
112. Ḥabîbi Mustafâ’dan gizlemiş ḥâk
Üveys’i görmemiş ol şâh-ı mutlak
113. Resûle Veysi dahı ermemişdür
Biri birini zâhir görmemişdür
114. Dimiş Tezkîre içre Şeyḥ ‘Atṭâr
Muḥammed’le Üveys’in ḥâlin ey yâr
115. Egerçi Mustafâ’yı arzular idi
Velî anası gönün gözler idi

¹¹⁰ melâmet¹¹¹ A: hem-dest¹¹² A nüshası

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

116. Olurdı Mustafâ'ya gerçi tâlib
Rıza-yı vâlide olurdı gâlib
117. Olub bir kerre gâlib iştiyâkı
Resûlün aña kâr itdi firâkı
118. Anasından idüben isticâze
Didi varayın ol şâh-ı Hicâz'e
119. Kerem kıl vir bana ey ana destür
Gözüm olsun cemâli ile pür nür
120. Nice bir çekeyin firkat 'azâbın
Göreyin ol dü 'âlem âfitâbın
121. Anası didi kim ey kurratü'l-'ayn
Benim sensin iden gönlüm evin zeyn
122. Eger kim varasın doğru evine
Görüb didârını cânıñ sevine
123. Çün olasın¹¹³ cemâliyle müşerref
Şafalar ola ez'âf u muzâ'af
124. Karîn olunca ol hurşide sen mâh
Ayıt ey on sekiz bin 'âleme şâh
125. Za'îfa cāriyeñ anam geda hâl
Şalâtıyla selâm eyledi irsâl
126. Didi 'aşilere çün şefkat ide
Unutmasın şefâ'atden bizi de
127. Za'îfa 'âcize bî-çâresiyim
Anıñ dergâhınıñ âvâresiyim
- [5a]
128. Çün oldur destegir üftâde hâle
Gedâlar hâşa kim maħrûm kıla
129. Muħammed şâdıkü'l-'va'dül emîndür
Muħammed rahmeten lil 'âlemindür
130. Çü sa'y idüp iresin kapusuna
Anıñ bizden selâm it tapusuna
131. Ger evde bulmayasın bî-tekellûf
Dönesin kılmayub anda tevaḳḳuf
132. Eger mescidde ger ğayrı mekânda

¹¹³ A: olasıñ

- Çü bulmaduñ revân ol durma anda
133. Anası kıldı çün ol resm te'kîd
Revân oldu pes ol sultân-ı tecrîd
134. Giderdi pes uçar gibi şitâbân¹¹⁴
Geçerdi dağ u şahra vü beyâbân¹¹⁵
135. Dem-i rahmân irer gibi Yemen'den
Gelür nefha-ı rahmet çün Karen'den¹¹⁶
136. Eser çün bād-ı subh ol yâr-ı şâdık
Der-i dildâre gider gibi 'âşık
137. Üveys erdi çü dergâh-ı resûle
Edeb birle turub şart-ı uşûle
138. Çağırub didi ol merd-i yegâne
Selâm olsun size ey ehl-i hâne
139. Kapunuñ 'Âişe ardına geldi
Selâmın lutf u 'izzet birle aldı
140. Didi kim kimsin nedür yâ aduñ
Bu dergâhdan nedür aşıl murâduñ
141. Üveys aydur kanı ol cân-ı 'âlem
Muhammed Mustafâ sultân-ı 'âlem
142. Ayıtdı 'Âişe kandan gelürsin
Nedür aduñ ne milletden olursın
143. Didi iklîmimiz bizim Yemen'dür
Üveys adım benüm cāyim¹¹⁷ Karen'dür
144. Ayıtdı 'Âişe bunda degül ol
Biraz şabreyle ey hazrete maqbûl
145. Didi kim turmağa yok bana destür
Rızâ-yı vâlidem galip olubdur
146. Gelicek diyesin ol pâdişaha
Şalâtıyla selâmı bî-nihāye
- [5b]**
147. Muhibbûñ 'âşıkuñ geldi Karen'den
Şefâ'atla terahhüm uma senden

¹¹⁴ A: şitâpân¹¹⁵ A: payâpan¹¹⁶ A: Yemen'den¹¹⁷ A: c

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

148. Didi luţf itsün ol ھاqquñ ھاbíbi
Şefâ'atdan unutmásın ğaribi
149. Rızâ-yı vâlidem olaydı bile
Kalaydum dergehinde yıllarıyle
150. Be-ھاqq-ı pâdişâh-ı ھاý u Kâyýum
Keremden kılmásun miskini maħrum
151. Şefâ'at şeyen lillâh kıldı anam
Unutmáyup diyesin añı da hem
152. Emânet sizlere didi vü döndi
Bu ھاile 'Âişe ğayet¹¹⁸ sevindi
153. Birazdan kim evine geldi Aħmed
Ayıtdı 'Âişe ey şâh-ı emced
154. Muħibbüñ 'âşıkuñ geldi Karen'den
Üveys adı vü iklîmi Yemen'den
155. Mesâfet kat' idüp geldiýdi miskîn
Sizi bulmadı gitdi zâr u ğam-ĝîn
156. İşidüp ھاżret-i seyyid sevindi
Velîkin görmedigine yerindi
157. Didi gördün mi anı 'Âişe sen
Ayıtdı gördüm ey sultân-ı aħsen
158. Gözüni 'Âişe'niñ öpdi ol şâh
Didi tûbâ li'âyneyk bârekellâh
159. Dönüp pes mescide vardı Muħammed
Ĥabîbullâh ol sultân-ı Aħmed
160. Didi eşhâba ey ھاşşân-ı ھاżret
Benim gözlerimi kılıñ ziyâret
161. 'Înâyetle Ĥudânuñ lutfu irdi
Gözüm Veysi gören gözleri gördi
162. Görüp yârân şafâ kesb eylediler
Ĥaħ'a çok şükr ü minnetler didiler¹¹⁹
163. Yine dönüp Üveys iline vardı
Yine çekdi riyâzet birle durdı¹²⁰
164. Seħerden giceye dek şâim idi

¹¹⁸ A: vâh kim

¹¹⁹ A: minnet eylediler

¹²⁰ A: virdi

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

Giceden subħa deñlü kâim idi

165. ‘İbâdetler kııurdu şâdıkâne
Yanardı aşk odına ‘âşıkane

[6a]

166. Dem olur üç gün üç gice yimezdi
Unudurdu vü acıkdım dimezdi
167. ‘İbâdetle dili pür nür olurdu
Harâb-âbâdunun ma‘mür olurdu
168. ‘İbâdet ana dâim ‘âdet idi
Melek gibi ğıdası ta‘at idi
169. Yiyüben içmegi unutmuş idi
Kamu ‘ömrünü bir gün tutmuş idi
170. Añı da şâim olmağıdı fikri
Gıda itmişdi tã‘at birle zıkrı
171. Deve güderdi vâdi-i Karen’de
Hemîşe yalıñuz olurdu anda
172. İrağ oldıkça halkından cihânuñ
Yakın olurdu haħka cânı anuñ
173. Nebî aşhâba ki anı müşteledi
Kulûba tıldı adı birle şadı
174. Şu deñlü kııldı medħin Veysü’ñ Aħmed
Ki oldı ‘aşkı gönüllerde bî-ħad
175. Kamu aşhâbı ‘âşık oldı cândan
Haber şormağa başladılar andan
176. Didi kubbelerüm altında ol haħ
Veliler var ki ben¹²¹ bilürüm ancak
177. Olar kim haħ didi maħfî erendür
Birisi anlaruñ Veysî Karen’dür
178. Mübârek elnin açuban seħergâh
Teveccüh eyler idi Veys’e ol mâh
179. Alup Veys’in nesîmini Karen’den
Dem-i raħmân gelür dirdi Yemen’den
180. Üveys’e Mustafâ şıdkıyla ‘âşık
Üveys ise aña cânıyla ‘âşık

¹²¹ A nüshası

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

181. İki maḥbûb biri birine meftûn
Bu anuñ ol bunuñ mihrine merhûn

182. Didi eşḥâb ey maḥbûb-i Bārī
Sizi görüp turur mı Veys-i yāri

183. Didi görmege bizi sa'y itdi
Naşīb olmadı miskin geldi gitdi

184. Didiler çünki geldi çekdi zaḥmet
Niçün görmedi gitdi yine ḥasret

[6b]

185. Didi seyyid iki 'illet var anda¹²²
Keremden ḥaḫ mu'ayyen kıldı bende¹²³

186. Biri şer'i ri'āyet eylemekdür
Müselmān olana lâ-büd gerekdür

187. Karīcık var anası iki gözsüz
Ri'āyet kılar¹²⁴ anı gice gündüz

188. Şeri'at rāini gözler edebden
Degil bir lahza ġāfil¹²⁵ ḥükm-i rabdan

189. Rızā-yı vālideyle ḥālī aña
Olub ġālib buluşdurmadı baña

190. Biri de şöyle ġālibdür aña ḥāl
'İbâtdetsiz degül bir dem ol abdāl

191. Olub gice vü gündüz ḥaḫḫa meşġül
Daḫi kimseyle me'nūs olımaz ol

192. Olubdur ḫamudan muḫlaḫ mücerred
Olımaz māsivallāha muḫayyed

193. Şu deñlü mest u mustaġraḫdur ol cān
Ne kendüvi bilür ne ġayrı ḫayrān

194. Didiler ya cenābuñ¹²⁶ gördi mi anı
Ayıtdı görmedüm ol yār-ı cānı

195. Ne ol görür beni ne ḫod anı ben
Budur taḫdir-i rabbāni mu'ayyen

¹²² A: aña

¹²³ A: baña

¹²⁴ A: ider

¹²⁵ A: ḫālī

¹²⁶ A: tapuñ

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

196. Anıñ hakkında çok söz didi Aḥmed
Nebīler şāhı ol sultānı Muhammed
197. Nebi kim rahmeten li'l-‘ālemindür
Didi kim Veys ḥayrū't-tābi'ındür
198. Daḥı didi ḥabībullah ki yārin
Ḥudā ba's ide ḥalkın çünki varın
199. Dürile 'arşa-ı maḥşerde kamu
Açıla dergeh-i uçmağ u tāmı
200. Ḥudā ḥalk ide yetmiş bin melāik
Kamusı Veys şekli ile sālİK
201. Bularıñ içlerinde Veys pinhān
Cemī'-i ḥalk-ı maḥşer mest u ḥayrān
202. Gire uçmaga Veys ol 'askerile¹²⁷
Müşerref ol güruh ol serverile
203. Geçüben 'arşa-ı maḥşerde ol şāh
Ḥiramān cenneti seyr ide çun¹²⁸ māh

[7a]

204. Yüzün görmeye anıñ hıç dīde
Ḥabīr olmaya andan āferīde
205. 'İbādetle olub 'ālemde me'lūf
Melek evşāfila olmuşdı mevşūf
206. Anıñçün o ceybe¹²⁹ oldı sālİK
Refīki oldı cumhūr-ı melāik
207. Ki eylerdi melek gibi 'ibādet
Hemīşe tā'at idi aña 'ādet
208. Melāik[veş] ider tesbīhi dāim¹³⁰
Tururdi subḥ olunca gice kām
209. Dir idi kāmīn vardur felekde
Şerīkem ben de cumhūr-ı melekde
210. İkinci gice kılurdi 'ibādet¹³¹
Hemīşe tā'at idi aña 'ādet¹³²

¹²⁷ A: leşkerile¹²⁸ A: ol¹²⁹ A: ol naşībe oldı mālİK¹³⁰ M nüshasında bulunan 208, 209 ve 210. beyitler çok küçük değışiklerle hemen aşığıda aynen tekrar edildiğı için metne dāhil edilmemiştir.¹³¹ A: rüku 'ı¹³² A: Gözedür şubḥa dek rāh-ı huşu 'ı**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

211. Üçüncü gice de kılurdu secde
Varırdı secdenüñ içinde vecde
212. Şeb-i çârem oturub bî-tereddüd
Teħiyâtıyla iderdi teşehhüd
213. ‘Amelden bir nefes olmazdı hâlî
214. Kāmu zikri haḡ idi kıl u kālî
215. Son ucu haşr neşr olunca āhır
Olinca her kişinüñ hâlî zāhır
216. Maḡāmın bulıcaḡ her kişi anda
Kimi dūzaḡda vü kimi cinānda
217. Maḡāmında turub ol şāh-ı kevneyn
Muḡammed māh-ı burc-ı kâbe-ḡavseyn
218. Baḡa her yana ḡayretle Muḡammed
Diye ḡande ola Veysi mücerred
219. Hiḡāb-ı ‘izzet ire kim ḡabībim
Ne istersin eya ‘ālî naşībim
220. Diye¹³³ Veysi ararım yā ilāhi
Diye¹³⁴ haḡ ey dü ‘ālem pādīşāhi

[7b]

221. Göremezsın sen anı çekme zaḡmet
Eyā ‘ālemlere lutfiyle raḡmet
222. Nitekim görmedi gitdi cihānda
Bu dem hem görmisersin cinānda
223. Pes andan diye seyyid yā ilāhım
Görür mü ol beni yā pādīşāhım
224. Pes andan haḡ diye kim yā Muḡammed
Eyā maḡbüb ey Maḡmūd Aḡmed
225. Beni gören seni görmek ne ḡacet
Benem maḡşūd eyā şāḡib sa‘ādet
226. Seni görmek beni görmek içündür
Saḡa irmek baḡa irmek içündür
227. Seni bensüz diler mi görmek insān
Beni sensiz gören eyler mi ḡüsrān

¹³³ A:daḡı¹³⁴ A:daḡı**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

228. Baña kullarımı kılmağa irşād
Seni halk eyledim¹³⁵ ey sultān-ı ‘ibād
229. Seniñ için yaratdum her ne kim var
Velī Veysī benimçün itdüm izhār
230. Bu yaña biz geledüm hālümüze
Yine başlayalum eşgālümüze
231. Pes āhır Mustafā sultān-ı kevneyn
Şeh-i mecmū‘-ı ‘ālem¹³⁶ kırratü’l-a‘yn
232. Cihānda kıldığı vaqt intikāli
Olub gālib hāqın şevk-i cemāli
233. Ne kim var ise ol hāletde lāzım
Vaşiyet kıldı ol sultān-ı hākım
234. Müheyyā eyleyüp aşhāb-ı dīni
Vaşiyet kıldı cümle bāb-ı dīni
235. Hılāfet emrini virüp ‘Ātīka
Naşihat kıldı Şiddīki Şadīka
236. Didi kıl dīn-i İslāmı riāyet
Hāqıñ yoluna sevķ et halkı gāyet¹³⁷
237. Hāqıñ her işini¹³⁸ irgür yerine
Mübādā kim Müselmānlar yerine
238. Didi yārān ki ey sultān-ı ‘ālem
Cihān cism-i vücūdūñ cān-ı ‘ālem
239. Murakķa‘ kim giyerdi hazretiñüz
Kime virmekdür anı niyetūñüz
- [8a]
240. Teberrük şeydür ol delķ-i mübārek
Mu‘azzez kimse giyer anı bī-şek
241. Didi lutfuyle ol sultān-ı enfa‘
Ki Veysīñ layıkıdur ol murakķa‘
242. Çü hük-m-ı hāķıla mevt ire baña
‘Ömer birle ‘Alī varsunlar aña

¹³⁵ A: itdüm

¹³⁶ A: insan

¹³⁷ A: İdüp nefsiñ gibi halka sa‘adet

¹³⁸ A: emrini

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

243. Üveys'e iltesüz benden selâmi
Yüz urub haqqâ kılsun ihtimâmi
244. Keremden ümmetume himmet itsün
Huzur-ı haqqâ¹³⁹ hâcet itsün
245. Hudâ dergâhına kılub tevâzzu'
Benim kalbimden eylesün tezarru'
246. Uşuvvet haqqımı iltüp yerine
Dürüşün ümmetüñ a'âşilerine
247. Ğanîdür merhamet kılsun fakîre
Komasun girmege nâr-ı sa'îre
248. Kılub bu yolda naqd-ı himmetin harc
Yerine eylesün haq rahmetin harc
249. İrürsin rahmetüñ hânımı aca
Terehhum kılsun ehl-i ihtiyâca
250. Ğanî mâlın fakîre kısmet itsün
Günahkâr ümmetüme himmet itsün
251. Olub hân-ı 'aţâyı haqqâ kaşşâm
Yazıklı ümmetüme itsün in'âm
252. Ol emr üzre turub Haydar'la Fârûk
Ol iki bî-hicâblar gözi açuk
253. Qabûl idüp ol emri ol emîreyn
Ayıtdılar 'aler-ra'si vel 'ayneyn
254. Çü şâh-ı evliyâ¹⁴⁰ haqqâ göneldı
Eline câm-ı vaşl-ı haq şunuldı
255. Çun Allâh emrine vardı peğamber
Ol emri tutdılar ol iki server
256. Humâ-yı rûhı 'azm itdi 'alâya
Fenâdan uçdı vü kondı beğâya
257. Cihânda kılmayub câmı temekkün
Cinân bağında eyledi tevaţtun
258. Cihân zindandurur terk itdi hapsi
Vişâli haqqile bağladi ünsi

[8b]

259. Çü terk itdi cihân mülkünü ol cân

¹³⁹ A: haqqda olara

¹⁴⁰ A: enbiyâ

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Cinān gülzārı içre kıldı cevlan
260. Çü bāzār-ı cihāndan geçdi rūhı
Vişālüllāhdan buldı fütūhı
261. Çü terk eyledi bu fānī sarāyı
Bekada maḳ'adı sıdḳ oldu cāyı
262. Çü vaşl-ı ḥaḳḳa azm eyledi Aḥmed
Yanub yakıldı aşḥāb-ı Muḥammed
263. Yaḳalar çāk idüben dökdiler yaş
Ḳoyub başlara toprak dögdiler yaş
264. Urub kanlu yaşını zīr-i ferşa
Çıḳardılar duḥān-ı āhı 'arşa
265. Yudılar tīb u hem tayyibile¹⁴¹
266. Ḳodılar menzile her vācibiyle
267. Ne lāzım var ise ḳılub tamāmı
Müheyyā ḳıldı aşḥāb u kirāmı
268. Döküldü müştile seḳile serler
Su oldu zehreler yandı cigerler
269. Zemīnde çāk olup gamdan yürekler¹⁴²
Feleklerde ḳara giydi melekler
270. Saray-ı cān u vidd gam-ḥāne oldu¹⁴³
Ser-a-ser dünya matem-ḥāne oldu
271. Çu ḳondı menziline şāh-ı kevneyn
Zemīni cism-i nūrı eyledi zeyn
272. Ḳodılar menzile ol māh-ı tābı
Münevver eyledi cismi turābı
273. Zemīnde cism-i pāki çün yer etdi
Ḳara topraḳı misk ü 'anber itdi
274. Çün ol cānı yirine ḳodı yārān
Dagıldı her biri giryān u büryān
275. Pes āḥır ḫırdı Fāruḳ ile Ḥaydar
Resülün emriyle iki server
276. Ḳıluben rāst cümle sāzrāhı

¹⁴¹ A: dürlü tīb u tayyibile

¹⁴² A nüshası

¹⁴³ A nüshası

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Yüridiler iderler¹⁴⁴ derd-i âhı
 277. Kılub yollarda feryād u fiğānlar¹⁴⁵
 Oturdu¹⁴⁶ ol iki mürğ-ı cinānlar¹⁴⁷
 278. Bile anlarile nice aşhāb
 Dökerdi gözleri hāk üstüne āb
 279. Giderler idüben yollarda feryād
 Koyarlar başa hākı nitekim bād
 280. Añub vaşlını şāh-ı enbiyānuñ
 Yanarlar nār-ı hicrānıyla anuñ

[9a]

281. Gehi gözden ‘Ömer dökerdi jāle
 Gehi Hāydar ider¹⁴⁸ derdiyle nāle
 282. Gehi aşhāb ider nevhayla zārı
 Yakarlar ah odıyla ol diyārı
 283. İdüp daglarda şahrālarda efgān
 Giderler ağlaşu ol iki sultān
 284. Kılub efgān çü mürgānı hevāyı
 Pür iderlerdi kühsār-ı fezāyı
 285. Şalalar¹⁴⁹ cānlara āhile ateş
 Gören işiden olurdı müşevveş
 286. Anuben gerdişi ‘aksini devriñ
 Cihānuñ kılduğı cevruñ u tavruñ
 287. Gehī eflākuñ añub inķilābın
 Gehī dünyā-yı dūnuñ iztirābın
 288. Cihānuñ dürlü evzā ‘ı garībin
 Zemānuñ kahrın u sitem ‘acībin
 289. Olub giryān u büryān eyleyüb āh
 İletdiler bu şehler Kūfeye rāh
 290. Emīr-i Kūfe istiķbāl kıldı
 Fiğān u derdile yanub yıkıldı
 291. Buları ķondurub ‘izzetler itdi

¹⁴⁴ A: iderek¹⁴⁵ A: fiğānı¹⁴⁶ A: uçardı¹⁴⁷ A: cinānı¹⁴⁸ A: iderdi dürlü¹⁴⁹ A: Şalarlar**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

- Dü şāha kul gibi hizmetler itdi
292. Şalā eylediler pes müslümīne
Kamu cem' oldı Kūfe cāmi'īne
293. Çıkuben minbere Fārūḡ-ı pür-tāb
Okudı huṭbe-i hūb īn ḥiṭāb
294. Resūle mersīye bir huṭbe okur
Ki ḥalkuñ cānına derdiyle doḡur¹⁵⁰
295. Nebīnīñ vaşfin ol resme okıdı
Ki 'aşḡ odıyla ḥalka dāḡ urdı¹⁵¹
296. Yaḡıldı ḥalk ḥasret odı ile
Pür oldı çarḡ-ı firḡat düdi ile
297. Kıpob mescidde feryād u fiḡānlar
Cigerler çāk olub acıdı cānlar
298. Döküldı yaşlar dögüldı başlar
Şular kana dönüp zehr oldı aşlar
299. Teessüf taşıla şaḡ oldı serrlar
Yaḡa yirine çāk oldı cigerler

[9b]

300. Fiḡāndan yarulub bir nice Zühre
Pür oldı mescidde feryād u na're
301. Çün oldı bir zamān yanub yaḡılmaḡ
Biraz pes sākin oldı nāle kıılmaḡ
302. 'Ömer mü'minleri eyledi taḡsīn¹⁵²
Kulūbı lutfīle hem itdi teskīn¹⁵³
303. Pes andan müslimīne faḡr-ı aşḡāb
Ḥiṭāb eyledi 'Ömer ibn-i Ḥaṭṭāb
304. Didi kim kimse var mıdur Yemen'den
Murādum vardurur tā şoram andan
305. Pes andan¹⁵⁴ ṡuru geldi birḡaç insān
Didiler biz Yemen ehliyüz ey cān
306. Buyuruñuz bilurmiyiz görelüm
Aña göre ḡaber neyse virelüm

¹⁵⁰ A: od kor¹⁵¹ A: ḡodi¹⁵² A: taḡsīn kııldı¹⁵³ A: teskīn kııldı¹⁵⁴ A: ol dem**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

307. Didi bir kûy sorarum size andan
 aren adı havâli-i Yemen'den
308. Didiler bilürüz bir arye vardur
 aren'dür adı bir ma'lûm yiridür
309. Didi bilür misiz anda bir er var
 Adı Veyse'l-aren bir tâc-ı server
310. Didiler yâ emîre'lmü'minîn var
 Velî siz añağa yok anda midâr
311. Deve güder yabanda bir delüdür
 İl içinde adı beqlamülüdür
312. aren urbunda var bir otlu vâdi
 Ki vâdi-i İbildür anuñ adı
313. Deveyi her gün iltüb güder anda
 Gice işine ısmarlar aren' de
314. İşi dâim deve güdüb gözetmek
 Virirler aşamın bir pâre etmek
315. Kimin kendusi yir kimin anası
 uru etmeqdür anlaruñ ıdâsı
316. Be-âyet hûr u miskîndür aren'de
 Aña hiç i'tibâr itmezler anda
317. Baş açu yalın ayak bir 'Arab'dur
 Emîrû'l-mü'minin aña 'acebdür
318. Sebeb ne tâlib olasız aña siz
 Ya ol kimdür ki siz anı añasız

[10a]

319. 'Ömer didi ki oldur hâcetîmüz
 Aña buluşmağadur himmetümüz
320. Resulullâh ol sultân-ı emced
 Muammed Mustafâ Mahmûd u Amed
321. Vefât itdükde ol şâh-ı risâlet
 Aña öz ırkasın itdi¹⁵⁵ vaşiyet
322. Didi varsın aña 'Ömer'le Haydar
 Bizim şimdi murâdımızdur ol er

¹⁵⁵ A: kıldı

323. Kılavuz alub andan pes¹⁵⁶ emīreyn
Revān oldu ol iki urratü'l-‘ayn
324. İki sultān-ı dīn-i maħbūb-ı yārī
Eriřdiler aren kūyune yārī
325. řoruban vādi-i İbli bulurlar
Üveys’i arayub alib olurlar
326. Oluban alib ol cān-ı cihāna
Olur her biri bir yana revāne
327. Görür ki ol mübārek zāt-ı mabūl
‘İbādetle namāz üstünde meřgūl
328. Teemmūl kıldı pes bir dem emīreyn
Huzūr itsün deyü ol urratü'l-‘ayn
329. Tıyub bunları o¹⁵⁷ řāh-ı kirāmı
Ferāġet eyleyüp virdi selāmı
330. Virüb pes biri birine selāmı
Görüřdiler bu üç řāh-ı kirāmı
331. Selāmı ‘izzetiyle alub āhır
Didi ey serverān-ı dīn-i fāhır
332. adem rencide kılduñız keremden
Hemīře sud-mend olun himemden
333. Ne istersiz nedür burada masūd
Bu miskīnin atında var mı masūd
334. Didiler ey ĥudādan ĥalka raħmet
abūl eyle Muħammed’den vařıyyet
335. Bizi irsāl kıldı ĥızmetüñe
Selām itdi Muħammed ĥazretüñe
336. Muvāfıksın ĥaın peygamberine
Vařıyyet emrini irgūr yirine
337. abūl it ĥıra gönderdi apuña
Risālet ĥükmile geldik apuña

[10b]

338. Didi ĥadan dilesin ümmetumi
abūl itsün benim vařıyyetümi
339. Resūluñ lütfi kıilup emrini ut

¹⁵⁶ A: ol¹⁵⁷ A: ol**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

340. Kerem kıl emrini irgir yerine
 Şefî' ol ümmetin 'âşilerine
 341. Didi Veys-i Kâren ol şâh-ı ma'nâ
 Kerâmet burcî üzre mâh-ı ma'nâ
 342. Kudüm-ı eşrefüñüz Hayr ola
 Velî istedüğüñüz gayr ola
 343. Ki ben bu 'izzete lâyıq degülem
 Bu menzil ehli olacağ degülem
 344. Ki bir miskîn vü bir bî-çâreyem ben
 Karışmaz halka bir avâreyim ben
 345. 'Ömer didi kim ey envâr-ı merdüm
 Mübârek ellerüñi aç görelüm
 346. Dimişdi Mustafâ sultân-ı muhtâr
 Ki sağ elde anuñ bir ağ beñi var
 347. Ol ağ beñ nürdandur nişâmı
 Behağ sanmañ bi-hağ ki hâlık anı
 348. Elini açdı gördüler çü hâlin
 Beyân eyledi ol beñ vaşf-ı hâlin
 349. Didiler ey Hudâdan halka rahmet
 Kabûl eyle Muhammed'den vaşiyet
 350. Habîb-i hağkuñ emrine mu'tî' ol
 Günahkâr ümmeti için şefî' ol
 351. Didi kim muntazır oluñ biraz dem
 Ki halvet hağa 'arz-ı hâcet idem
 352. Niyâz idüb Hudânuñ hazretine
 Şefâ'at idem anuñ ümmetine
 353. Pes olub¹⁵⁸ hırkayı vardı kenâre
 Tazarru' eyleyüb ol bir pâre
 354. Didi yâ rab kerem kıl lutfuñ ile
 Günahkâr ümmetin baña bağışla
 355. Eger bağışlamazsañ ümmeti sen
 Utanuram bu daği¹⁵⁹ giymege ben
 356. Bağışla baña 'âşî fırkasını

¹⁵⁸ A: alup¹⁵⁹ A: delğ

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

- Giyem yā rab tā kim hırkasını
[11a]
 357. Hıṭāb-ı ‘izzet irdi ol dem aña
 Bağışladum nice biñ ‘āsī saña
 358. Üveys aydur kerem kııl yā ilāhi
 Bağışla cümle-i ehl-i günāhi
 359. Eger bağışlamazsañ ümmetini
 İlāhī nice giyem kisvetini
 360. Didi Veys’e Hūdā lutfuyle ey dost
 Çün itdüñ ümmetini¹⁶⁰ der-ḥost
 361. ‘Arab kavminde var iki kabīle
 Ulu Ḥaylar durur ikisi bile
 362. Biri İbn-i Mużar biri Rebī‘a
 Mu‘ayyendür şerīfe vü za‘īfe
 363. Baga¹⁶¹ çokdur anlaruñ tavarı
 Devesi ilqısı gāvu hımārı
 364. Daḥi anlarda çokdur at katır
 Kamu dürlü tavarı var vāfir
 365. Daḥi ol iki büyük ellerinüñ
 Şığışınca teninde kıllarınüñ
 366. Tüyi şığışı deñlü cümlesinüñ
 Bağışladum kerāmetüñe senüñ
 367. Yine ‘arz eyleyüp ḥaḳḳa niyāzı¹⁶²
 Didi hem isterem çoğı vü azı¹⁶³
 368. Yaḳīn varup bu ḥāl içinde aşḥāb
 Didi Farūḳ ki ey maḥbūb-ı aḥbāb
 369. Ḥaḳın maḳbūlisin sözüñde maḳbūl
 Şefā‘ate hemīn ola ‘azīz ol
 370. Üveys aydur nolaydı gelmeseñ āh
 Bağışlardı kamu ‘aşıyi Allāh
 371. Diriğā ey ‘Ömer erdiñ bu demde
 Bir avuç ‘aşı daḥi kaldı ğamda

¹⁶⁰ A: ümmeti āsī için rest

¹⁶¹ A: begāyet

¹⁶² A: niyāzın

¹⁶³ A: azın

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

372. Hele kırtuldu çoğı kaldı azı
Olarıñçün resül itsün niyâzı
373. Pes andan secde-i şükr itdi haqka
Kim aña Muştafa gönderdi hırka
374. Giyüben hırkayı kıldı du 'āyı
Añuban ümmetiyle Muştafa' yı
375. Nazar kıldı Üveys'e çüñki¹⁶⁴ Fārūk
Görür bir er ki göñli gözi açuq

[11b]

376. Giyer iñende bir köhne kilimi
Velikin kendüsi haqkıñ kelimi
377. Görür üstüne baqıp ol 'abānuñ
İçinde on sekiz biñ 'ālem anıñ
378. 'Ömer taht-ı hilāfet üzre sultān
Baqub hāline Veys'in qaldı hayrān
379. Çü bir dem Veys birle yār oldı
Hilāfetden 'Ömer bī-zār oldı
380. Nazar eyledi çün kendüye aña
Didi çok hāl ma'lüm oldı baña
381. Bilüb ululugımı beñligümi
Bir etmege şatardım beglügümi
382. Didi Veys ol ki 'aqlı yok¹⁶⁵ beşerde
Degül maşşuş görünmez nazarda
383. Ne kılsun olan anı 'aql-ı kāmil
Aña yā müşterī olur mı 'ākil
384. Yoq eksügi olan Allāh'a ey yār
Ne ister bu arada şatur bāzār
385. 'Ömer qaşt itdi ide terk-i hilāfet
Didi hāzır olan aşhāb-ı ümmet
386. Müselmānlar senüñ 'adlüne muhtāc
Senüñ hükmüñ ğıdasına kamu aç
387. Saña bir lahza 'adliyla hilāfet
Yeg ola yüz biñ etmekden 'ibādet
388. Hudā emr itdi ey kān-ı 'adālet

¹⁶⁴ A: görđi¹⁶⁵ A nüshası**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Resüllüllāh hem kıldı vaşiyet
 389. Vaşiyet kıldı hem şadīk-i ekber
 Didi geçsün benim yirime 'Ömer
 390. Ki 'ādildür 'Ömer aşhāb içinde
 Nazīri yok anuñ bu bāb içinde
 391. Żarūrī pes 'Ömer geçūben andan
 Naşihat istedi Veysi'l-Ķarandan
 392. Ayıtdı Veys Fārūk'a kemāhi
 Haķikatla bilür misin ilāhi
 393. Didi haķķı bilürem evvel ola
 Didi ğayriyi bilmezseñ yig ola
 394. 'Ömer didi daħı buyur naşihat
 Didi Veysel-Ķaran ol kān-ı şefķat

[12a]

395. Ki yā Fārūk bilür mi seni ol haķ
 Didi haķ bildüğine birine daķ.
 396. Didi ol yigdür ey 'adl ehli Fārūk
 Seni bilmeye kimse haķdan artuķ
 397. Dü 'ā et¹⁶⁶ didi pes Fārūk-ı sā 'ī
 Ayıtdı ente evlā bid-du 'āi
 398. 'Ömer didi du 'ādur bize 'ādet
 Velī saña resül itdi vaşiyet
 399. Didi maķbül kılub minnetumi
 Unutmasun du 'ādan ümmetumi
 400. Didi olduķça tende cünbüşümüz
 Du 'ādur ehl-i imāna işimiz
 401. 'Ömer didi biraz ğūy bunda baña
 Varub nesne getürem tā ki saña
 402. Elin ķoynına şoķdı Veys ol dem
 İki aķçe çıkardı ol mūkerrem
 403. Didi bilür misiñ ki zinde olam
 Ki bu aķçe yiyüb andan ölem
 404. Eger olam bunu yeyince zinde¹⁶⁷

¹⁶⁶ A: kıl¹⁶⁷ A nüshası**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

- Getüresin pes andan kalanında
405. Ömer bî-ihtiyâr ağladı ol dem
Ayıtdı bu melekdür şekl-i âdem
406. Didi Üveys'e ki ey merd-i hudâyı
Ne için görmedüñ yâ Mustafâ'yı
407. Didi sizler resûlî gördünüz mi
Anıñ 'aşkına gönül virdüñüz mi
408. Didi Fârûk ki biz aşhâbız âhır
Nite görmeyüz ey merd-i fâhır
409. Didi vaşfını ol cân-ı cihānuñ
Görelim kim nice bilürsüz anuñ
410. Açık mıydı kaşu anıñ yâ çatık¹⁶⁸
Nice bilürsüz ey şâhib-ı şâdik¹⁶⁹
411. Baqamayub nübüvvet heybetinden
Nişân viremediler şüretinden
412. Çu vaşf-ı zâhire başladı Fârûk
Didi Veyse'l-Karan Fârûk'a pes yok
413. Degüldür vaşf-ı hâşu Mustafâ'nın
Meger siz cübbesün görmişsiz anıñ
414. 'Ömer didi yâ nice gördüñüz siz
Buyuruñ görelüm ey ehl-i temyiz
- [12b]
415. Didi Veys anı gördüm şek degüldür
Anuñla cümle'âlem tek degüldür
416. Ayagı aşagı tahte't-serâdan
Yüceyidi başu 'arş-ı a'lâdan
417. Bu resme görmişem ben ol habîbi
Kim oldur haste gönüller tabîbi
418. Didi sizler severmiydiñüz anı
Habîb-i haqı ol cân-ı cihānı
419. 'Ömer didi anı kimdür ki sevmez
Yoluna ölmege kimdür ki evmez
420. Didi Veys açuñ ağzıñız göreyin

¹⁶⁸ A: ne hâli¹⁶⁹ A: aşhâb-ı vâfi

- Muhabbetden nişan size vireyin
421. Çu gördü dişleri mecmū'ī turur
Didi bunlar muhabbetden dem urur
422. Didi dişin şıdı kâfir resülün
Ben ol dem 'aşkına ol pür uşülün
423. Aña bāri muvāfık olmagiçün
Komadım bir dişim agzumda bütün
424. Şınan kañğı dişidür bilmemekden
Şıdım mecmū'ı dişlerümi şekden
425. Dağı didi ki ey aşhāb-ı 'izzet
Çü kıldık bir zamān ünsiyle şöhet
426. Keremler eylediñüz hayra maqdem
Kerem kılsun size hallāk-ı 'ālem
427. Gelüb rencide kıldıñuz kademler
'Aziz oluñ kim itdiñiz keremler
428. Haqa ısmarladım ¹⁷⁰ şöhet hemindür
Yırağ itmek gerek sâ'at-ı yakındür
429. Kıyāmet yarağın görmek gerekdür
Size de bize de ol yigirekdür
430. Buyurıñuz eyā aşhāb-ı hazret
Bilene şimdi hāzırdur kıyāmet
431. Vedā' itdi vü vādīye göneldi
Dil-i aşhāba dāğ-ı gam uruldu¹⁷¹
432. Ta' accüb iderek döndi emireyn
Didiler *inne hāza şāhibü'l- 'ayn*
433. Revān oldı 'Ömer Haydar'la aşhāb
Tolu dillerde tāb u gözleri āb
- [13a]
434. Giderken söyleşüb 'Ömer'le Haydar
İderlerdi Üves'ün hālın ezber
435. Ki hoş merd-i mücerred ehl-i tecrid
Hemīn ola velide vaşf-ı tefrid
436. Giderlerdi bu hāli söyleşürek

¹⁷⁰ A: ısmarladuk

¹⁷¹ A: konuldu

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Üveys'ün hâlin ezber eyleyürek
437. Hemîn ola zihî merd-i mücerred
Bunı hâşâ 'abes medh ide Aḥmed
438. Bu hâletde olan erden degildür
Hudâniñ hâşıdur bu şek degildür
439. Giderlerdi iki sultân-ı ebrâr
Üveys'in na'tın iderlerdi tekrâr
440. Yine geldik biz aḥvâl-ı Üveys'e
Ḳaren ehline ma'lûm oldu neyse
441. Çü Veys'in bildiler ululugın ḥalk
Ki gönderdi nebi ḥürmet kılub dalk
442. Ḳaren ehli bu kerre ḥürmet itdi
Ḳamu taḥḳîr idenler 'izzet itdi
443. Güneş gibi 'ayân oldu Yemen'de
Ḥuşûsan kendüniñ köyü Ḳaren'de
444. Ḳaren kavmi çü gördiler bu hâli
'Ayân oldu anuñ ḳadr-ı celâli
445. Żarûrî lâzım oldu aña ḥürmet
İder oldu ol eliñ ḥalkı 'izzet
446. Anası daḥı ḥaḳ emrine gitdi
Hemîn Veys ol diyârı terk itdi
447. Ḳaçuben Kûfe'ye vardı Ḳaren'den
Çu tıydılar gönül götürdi andan
448. Ricâl-ı ğaybdan biriydi ol cân
Yine anlar yoluna kıldı seyrân
449. Pes iken soñra görmediler anı
Yürürdi 'âlem içinde nihâni
- Aşḥâbdan Herem ibni Ḥayyân
'Aşık olub arayub Üveys'i buldı**
450. Meger aşḥâbdan bir ehl-i 'irfân
Herem adı atası adı Ḥayyân
İşidüb Veysün aḥvâlin kemâlin
Peyember ḥazretinden vaşf-ı hâlin
- [13b]**
451. Resülün vaşfin anıñ ḥaşletinden

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Yüce menzil iken haq hazretinden
452. Ne sözler kim didi vaşında Aḥmed
Beyān eylerken aşhāba Muḥammed
453. Herem anı işidüb oldu ‘āşık
Bulub görmege sa‘y etdi o ‘āşık¹⁷²
454. Nevāḥīsin gezerken ol cihānuñ
Bulur bir gün kenarında Fırāt’uñ
455. Görür kim abdest alurdi ol er
Şehādet eyledi kalbinde cevher
456. İleru varuben virdi selāmı
Selāmın aldı ol merd-i kirāmi
457. Üveys’uñ çün elin öpmek diledi
Çekindi şan eline diş bile di
458. Herem görürdi za‘īf beñzi şarı
Düşer kalbine rıkkat birle zārı
459. Anıñ ḥāline raḥm idüp derūndan
Kılurdi cismini ol garq-ı ḥūndan
460. Hem ol sultān daḥı eyledi rıkkat
Biraz ağlaşdı iki ehl-i ḥasret¹⁷³
461. Pes andan şordı aḥvālini anuñ
Ki nite sen ḡamından bu cihāniñ
462. Bu dünyānuñ niçesin zaḥmetinden
Ne demdesin belā vü miḥnetinden
463. Ayıtdı ey Herem ey ibn-i Ḥayyān
Belā çekmekdedür dünyāda insān¹⁷⁴
464. Bu ‘ālem ‘ālem-i ḥalkuñ¹⁷⁵ nesidür
Olnca bir nice gün mahbesidür
465. Bu dünyā fānidür¹⁷⁶ zindan-ı fānī
Bi-ḥamdillāh degildür cāvidāni
466. Pes andan didi Veysi pāk gevher
Şorub aḥvālin ol merd-i dilāver
467. Nitesin ey Herem sen de cihāndan

¹⁷² A: bu şādık

¹⁷³ A: ‘izzet

¹⁷⁴ A: merdān

¹⁷⁵ A: i ḥakk

¹⁷⁶ A: dāridur

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Bu dünyâ-yı denî vü bî-emândan
468. Belânuñ ulusıdur enbiyâya
Pes andan soñra irer evliyâya
469. Pes andan soñra säir mü'minîne
Belâ eksik degildür ehl-i dîne
- [14a]
470. Hağa minnet ki fânîdür bu 'âlem
Belâsi tiz geçer yemezüz gam
471. Yalancı dünyânuñ yokdur sebâtı
Hudâdan ğayrınıñ vardur vefâtı
472. Pes aġlayu didi ġayfâ vü eyvâh
Ķarındâşım 'Ömer der dâ vü şed âh
473. Herem aydur diri Ķodım ben anı
Üveys aydur ġağa ulaşdı câni
474. Didi yanub yaķılub âh Fârûk
Teessüf ķılub aķladı bunı¹⁷⁷ ķoķ
475. Ķanı bunca ġelub ġiden velîler
Ĥağa ġalkı yaķın iden nebîler
476. Ķanı bunca 'azîz ü muttaķîler
Kim¹⁷⁸ anlara 'adû olan¹⁷⁹ şaķîler
477. Cihânuñ yâ Herem aġvâlî budur
Bunuñ naķşı vu rengi ġâlî budur
478. Didi Veyse Herem ey¹⁸⁰ 'ayn-ı ru'yet
Ne ola bir ġadîs itseñ rivâyet
479. Ayıtdı yâ Herem ķılub talaķtûf
Baña ķılma bunun ġibi tekellûf
480. Ne müftî ne müġaddisün ne vâ'iz
Er oldur kim ola nefsîne ġâfız
481. Benüm daġı baña mensüb işim var
Cihân ġalkından ayru cünbüşüm var
482. Velî ey ibn-i Ĥayyân söyle baña
Buraya gelmeye bâ'îs ne saña

¹⁷⁷ A: aġlaşdı bular

¹⁷⁸ A: ki

¹⁷⁹ A: oldı

¹⁸⁰ A: ki

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

483. Didi çün hazretüñ geldi¹⁸¹ resüle
Buluşmaq kaçdına ol pür uşüle
484. Evine varıcaq şāh-ı risālet
Kudümüñdan şafā sürdi be-gāyet
485. Yüzün gördigüçün sen fahr-ı dīnūñ
Gözini öpdī ümmül-mü'mininūñ
486. Didi yā 'Āiše tūbā li- 'aynek
Enārellāhu 'ayneyke kezālik
487. Dönüb aşhāba geldi sonra Aḥmed
Beşāret virdi anlara Muḥammed
488. Didi kim gelüñ ey aşhāb-ı devlet
Benim gözlerimi kılūñ ziyāret

[14b]

489. Ki ben Veysī gören gözleri gördüm
Şafādan nūruyla hişşe getürdüm
490. Gözüme bakūben şādī kılūñuz
Siziñ de nūrla tōlsun gözüñüz¹⁸²
491. Senūñ ḥaķıñda çok söz didi seyyid
Sizi bulmaķlıġa¹⁸³ 'aşķ oldı¹⁸⁴ mürşid
492. Pür etti cānum içinde muḥabbet
Naşīb oldı bi-ḥamdillāh rü'yet
493. Ḥaķa minnet buluşdum şimdi saña
Naşīḥat eyle lutf it imdi baña
494. Didi yā Herem imdi sözüm işit
Düriş aḥkām-ı Kur'ānıyla iş et
495. İden Kur'ān ma'ānīsın kılāvuz
Ki her vaķtın seniñ işiñ ola uz
496. Daḥi çıkmaġa yolundan şāliḥīnūñ
Fesāda¹⁸⁵ virmeye gör tā ki dīnūñ
497. Daḥi bir dem düriş unutma mevti
Hemīşe tūt kulagiñda bu şavti

¹⁸¹ A: geldi

¹⁸² A: diliñüz

¹⁸³ A: bulmaġa

¹⁸⁴ A: oldı aşķ

¹⁸⁵ A: Fesāda varmasun tāki dīnūñ

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

498. Dağı kavmiñden ögüt kılma takşır
Eger oğlan eger yigit eger pîr
499. Ne şanursañ saña ey ibni Hayyân
Düriş mü'minlere dağı anı şan
500. Saña benden bu deñlüdür vaşiyet
Tutana bu kadar besdür naşihat
501. Herem dir arzu kıldım seni buldum
Hağa çok şükür tapuñı buldum
502. Dilerem bir zamân ey fahr-ı ebrâr
Enîs olam tapuñla şöyle kim var
503. Ayıtdı yâ Herem hiç istemezven
Haķıñ ğayrı ile üns olmağı ben
504. Olur haķķı unudan ğayra hemdem
Kabûl itmez bunı her ki ola âdem
505. Haķuñ ünsinden ol kim ala lezzet
Anuñ ğayrıyla kaçan kıla şöhet
506. Hemîn var¹⁸⁶ ey Herem şimdengerü sen
Ne beni göresin ne hod seni ben
507. Velîkin ey Herem unutmazem ben
Beni sen dağı unutma du'adan

[15a]

508. Hemân-dem hayrabâd itdi vü gitdi
Anuñ şevķi beni divâne itdi
509. Göneldi Veys haķķa vuşlatıyla
Herem yaķıla kaldı hasretiyle
**Aşhâbdan Rebî' nâm kimesne Üveysî
Arayub buldığıdur**
510. Dağı aşhâbdan var idi bir er
Rebî' idi adı bir pāk-ı güher
511. Heves kıldı kim ol da Veysi göre
Müşerref ola vü vara hużūra
512. Arayu anı buldı bir arada
Namâz-ı şubh kıılır mâcerâda

¹⁸⁶ A: hemîndür**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

513. Didi fārîğ olunca katlanayın
Göreyin nice tutar resm-i āyın
514. Biraz şabr eyledi kıldı namāzi
Hağa ‘arz ide başladı niyāzi
515. Didi virdin tamām itsün göreyin
Biraz vaqtın bu arada turayın
516. Hele şabr itdi tā olunca öyle¹⁸⁷
‘İbâdet yoluna vardı yolunca
517. Gice olunca ol gün tã‘ât itdi
Yine ol gice ol hâl üzre gitdi
518. Muhaşşal üç gün üç gice tamāmı
Namāz u virdde oldı ihtimāmı
519. Meger dürdüncı gice bir seher dem
Sükün eyledi ol merd-i mükerrem
520. İmızgandı mübârek gözi bir dem
Yine uyandı ol merd-i mükerrem
521. Didi yâ rab saña şıgırven
Uyur gözden dağı tok qarından
522. Şıgındım saña gafletden ilâhî
Uyanıklardan eyle sen kemâhî
523. Niyâzın ol ‘azîzün çün işitdi
Rebî‘ öz nefesine inşâf kıldı¹⁸⁸
524. Didi besdür baña iş bu naşîhat
Bilene bu kadar yiter vaşîyet
525. ‘Amel kıлана işbu va‘zile pend
Hemîndür âdemî olana hıred-mend¹⁸⁹

[15b]

526. Eyüdüür fikret-i hām¹⁹⁰ itmeyeyin
Üveysiñ nuşhını unutmayın¹⁹¹
527. Üveyse virmeyeyin deyü zahmet
Revân oldı Rebî‘-i pākı sıyret

¹⁸⁷ A: olunca öyle

¹⁸⁸ A: etdi

¹⁸⁹ A: hursend

¹⁹⁰ A: fikr-i hâtır

¹⁹¹ A: Azîze zulm ü ibrām itmeyeyin

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

528. Anı görmedi andan soñra kimse
Dakı kimse enis olmadı Veyse¹⁹²
529. Velî Şıffîn h̄arbinde ‘Alî’nüñ
Beliymiş leşkerinde ol velînüñ
530. Ol arada şehîd oldı didiler
Şa‘âdetle saîd oldı didiler
531. Şu kim h̄ağğa yarar devletlü cāndur
Ol ölmez ‘ömri anuñ cāvidāndur
532. Şehîd olan ğazāvāt fırsatında
Ziyāfetdedür anlar h̄ağ katında
533. Üveys’üñ h̄ağ bilür kadrin kemāhi
Aña ma‘lūmdurur her resmi rāhi
534. H̄ağıñ taht-ı kabābında velîler
Ne varsa kendü bilür kendüvi anlar¹⁹³
535. Velîyi h̄āşı Allāh bilür ancak
Ki maħbūbını gözler ğayriden h̄ağ

Üveysi’l-Ķaranînüñ külāhi
‘Arşa çıkdıgıdur ta‘zîmen lehü¹⁹⁴

536. Elā ey ‘andelîb-i ğülşen-i rāz
Yine bir sözle eyle¹⁹⁵ sūza sāz
537. Yiyüb tūfî-i Ķudsî gibi sūkker
Kelāmı ehl-i ‘aşkı Ķıl müsekker¹⁹⁶
538. Olub deryā-yı ma‘nā içre ğavvāş
Düriş ol eşina bol ğüher-i h̄āş
539. Olana durri mağşüdü vire h̄ağ
Siyah baht agarup ola yüzüñ ağ
540. Meded idüb surüş-ı ‘ālem-i ğayb
Kerem Ķıla kerîmim setr ola ‘ayb
541. Temmevvüc eyleyüb deryā-yı iħsān
Ma‘ānî gevhêrini şaça ‘ummān

¹⁹² A nüshası

¹⁹³ A: birāder

¹⁹⁴ A: Sırr-ı suhen der-vasf-i ehlüllāh

¹⁹⁵ A nüshası

¹⁹⁶ A: mükerrer

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

542. Şahāb-ı luṭf-ı haḳ olub güher-bār
Ṭabī'at bagına dūr ide İsar

543. Şafā saḫrası olub murğ-zārī
Ḳıla eşvākıla cān murğı zārī

[16a]

544. Keremler ḳıla u raḫm ide raḫmān
İde fazl-ı Ḥudā kör ola şeyṭān

545. İrişüb Bārī luṭfiyle Ḥudānuñ
Şaça mevc-ı güher baḫr-ı şafānuñ

546. Gül-i raḫmet virüp buy-ı ğarībi
Terennüm eyleye cān 'andelībi

547. Şaçub tūṭī-i cān siz deyü süker
Döke dīl bülbüli berk-i gül-i ter

548. Gel imdi ey süḫandān-ı sebükcān
Ḳılalum nazm-ı şaḫrāsında cevelān

549. Olalum baḫr-ı ma'na içre ğavvāş
Ola kim vire Bārī-yi güher-i ḫāş

550. Görelüm ḳışşamuzı yine neyse
Gelelüm yine aḫvāl-ı Üveys'e

551. Didi Veysī bilen şādıḳ erenler
Anuñ evsāf-ı ḫaşına irenler

552. Bilenler vaşfın ol cān-ı cihānuñ
Didiler bu sözi ḫaḳında anıñ

553. Olurken ol nevāḫī-i Yemen'de
Deve güderdi vādī-i Ḳaren'de

554. Meger ol ḫāş u maḫbüb-ı ilāhi
Deve yününden örmüş bir külāhi

555. Örerken ol külāhı bende-i ḫāş
Oḳur her ignesi üzre biñ iḫlāş

556. Biñ iḫlāş oḳuyub her ignesine
Tamām eyledi çün ol pāk sīne

557. Keremden müşterī olub aña ḫaḳ
Aluban 'arşda aşmış tā mu'allāḳ

558. Bağışlamış ḳulübı Veyse minnet
Her ignesi için bin 'āşī ümmet

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

559. Aşılmış şimdi 'arş-ı haqda ol tãc
Bağışlamış nice 'âşî vü muhtãc
560. Bu deñlü 'iz u nãz u rütbet u cãh
Ki haq virmiş Üveys'e bãrekellãh
561. Hemîn ola velîde mertebeysel
Ki virmiş hãzret-i 'izzet tã Üveys'e
562. Zihî merd zihî maqbûl hãzret
Zihî Veys-i Karen kãn u kerãmet

[16b]

563. Hemîndür bãrekellãh haqqa kurbet¹⁹⁷
Velîyullãh'da âsâr-ı ğurbet¹⁹⁸
564. Ulusu dînse tañ mı evliyãnuñ
Ki meddãhı Muhammed oldu anuñ
565. Anı kim medh ide sultãn-ı kevneyn
Muhammed şãh-vãr¹⁹⁹-ı kãb-ı kavseyn
566. Ne hãcet anı ayruq kimse övmek
Yalansız medhe çünküm dendi gerçek
567. Resûlullãh çok medh itdi anı
Degül hãcet aña meddãh-ı sãnî
568. Anuñ kim aşıla 'arşda külãhı
Dañi nice olur hãş-ı ilãhi
569. Anuñla nola fahr itse küleh düz
Ki fahr-ı evliyãdur Veys pîrüz
570. Nola fahr itseler ol şan'atıyla
Ki başda götürirler izzetiyle²⁰⁰
571. Nedür tãca bu izzetler zih baht²⁰¹
Ki başda şehlerüñ başı ana taht
572. Zihî 'izzet külãh-ı cãvidãnı
Ser üzre götürür serverler anı
573. 'Aceb mi kılsa bu hırfet-i tefãhur
Ki bunlaruñ işi başa çıkubdur
574. Bu fenn-i serverdurur şan'atlar üzre

¹⁹⁷ A: minnet¹⁹⁸ A: 'izzet¹⁹⁹ A: şeh-suvãr²⁰⁰ A nüshası²⁰¹ A nüshası**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Mu‘azzedür kamu hırfetler üzre
575. Külahdür kubbe-i çarh-ı mu‘azzam
Anuñ altında adem ‘ayn-ı ‘âlem
576. Şular kim âdeme ‘âlem didiler
Külaha kubbe-i a‘zam didiler
577. Vücûdî âdemiñ başka cihândur
Külâh üstünde anuñ âsimândur
578. Bu fenni kadrla ol hay-i şâni‘
Kılıbdur eşref-i cümle şenâyi‘
579. Helâl itmek içün kesb ehl-i devlet
Bunı çok şâlihîn idindi şan‘at
580. Biri sultân-ı vefâdur sâlik-i dîn
Neçe müddet dökübdurur ‘araççîn
581. Görüb bunı helâl-ı pāk pîşe
El urdı şâlihîn anca bu işe
582. Vefâ-zâde gibi sultân Veys’e
İradet itdi ‘âli şân-ı Veys’e
- [17a]
583. Buyurmuşdur kim altı şeyh-i kâmil
Biri²⁰² tekmiñ kıldı hem mükemmel
584. Birisi hazret-i Veysî Karen’dür
Kim o şeyh-i iklîm-i Yemen’dür
585. İkişi zâhir u bātında durdı
586. Hüdâ her birini lutfuyla virdi
587. Anıñ âhır zamânda bir mürîdi
Vefâ-zâde gibi şultân düridi
588. ‘Araççîn doküben bu merd-i şâdık
Üveys’e uydı²⁰³ çü merd-ı muvâfık
589. Helâl itmek içün bu²⁰⁴ ‘aşık-ı dîn
Dikübdür dest-i renciyle ‘araççîn
590. Bu şan‘at bir mübarek kimyâdur
Ki ba‘zı işliyenler evliyâdur
591. Gel ey tâlib olan kesb-ı helâle

²⁰² A: bizi

²⁰³ A: oldı

²⁰⁴ A: çok

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Yüvibdür dürişme cem‘-i mâle
592. Elinden geldügünce eyle ihsân
Ki ihsânuñ ‘abîdi olur insân
593. İşi ihsândı Veysü’ñ hemîşe
Sa‘adet ehli ihsâna dürişe
594. Kılurdu gice vü gündüz ‘ibâdet
Hemîn anı bilürdi resm-ı ‘âdet
595. ‘Amel kılmak hemîşe kâri idi
‘İbâdet beytînuñ mi‘mârî idi
596. ‘İbâdet birle olup haqqa kurbî
Ferâmuş itmişidi ekl ü şürbî
597. Gice gündüz nice şâim idi
Giceler şubh olunca kâim idi
598. Giçirdi nice gün nice gice aç
Degüldi ekl u şurb u hâba muhtâc
599. Hevâ-yı nefsi kaş‘ itmişdi ger
Gözine gelmez idi sîmle zer
600. Olub bâzâr-ı zerden²⁰⁵ gül-i bî-zâr
Egilse sem şanurdu sîmî her bar
601. Yumuydururdu dünyadan gözünü
Hemîn dîdâr-ı haq idi gözünü
602. Temennâsı cemâl idi hudâdan
Nazar kaş‘ itmişdi mâ-sivâdan²⁰⁶
603. Dağı bir tâife kim sârbândur²⁰⁷
Kim anlar muqteda-yı kârbândur
604. Deve tımârın iden cümle merdân
Üveys’iñ sırrıdur ey ehl-i ‘irfân
- [17b]
605. Deve birle²⁰⁸ koyun güden yabanda
Hudâyıyla muşâhib olur anda
606. Ki bir şeyh-i Şübân-ı râ‘i vardur
Muhammed ümmetine râ‘î vardur

²⁰⁵ A: etrden

²⁰⁶ A: macerâdan

²⁰⁷ A: sarvandur

²⁰⁸ A: ile

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

607. Kerāmâtı anuñ ‘ālemde meşhūr
Gelür adı eḥādīs içre mezkūr
608. Eger vaşf eylese²⁰⁹ bir kimesne anı
Kitāb-ı mustakıl ister beyānı
609. Garaz koyun deve şanmañuz ancak
Velī ḥalvetde yigdür ṭalib-i ḥaḳ
610. Yabanda yalıñuz olsa bir ādem
Olur ekser ḥaḳḳıñ zikriyle hemdem
611. Pes ādem hoşdır ehl-i ḥalvet olmak
Yabānda ḥaḳile hem-şoḥbet olmak
612. Üveys’uñ vaşf-ı ḥāşıydı bu ḥālet
Deve güdüp olırdı ehl-i vaḥdet
613. İşi ḥaḳ ile dāim ḥalvet idi
Hemīşe ferd ü merd-i vaḥdet idi
614. Degül zāhir Üveysiñ şeyḫi kimdur
Ḥudā bilür ol ḥayy-ı ‘ālimdür
615. Üveys’uñ mürşidi ḥaḳ ḥazretıydı
Degil ma‘lūm anuñ şeyḫi mürīdi
616. **Üveysiler** denür bir tāife var
Bular şeyḫ u mürīd olmazlar ey yār
617. Bulara ḥazret-i ḥaḳdandır irşād
Mürīd-i ḥaḳ murādıyla olur şād
618. Zihī ferḥunde ḳavmi pāk u millet
Ki olurlar feyz-i ḥaḳdan bī-vesīlet
619. Dimişdir ba‘zı kāmīl şeyḫ u üstād
Bulara ḥazret-i Ḥıẓr ider irşād
620. Bularuñ ḥaḳ bilür ḥālını neyse
Erimez degme kimse sırr-ı Veys’e
621. Anuñ kim Muşafā meddāḫı oldı
Mesīha-veş felek seyyāḫı oldı
622. Zihī şāh-ı eren Veysī Ḳaren’dür
Yemen’den ḳopdı bir dürr-i ‘Adendur
623. Anuñ bir²¹⁰ kişi bilmez vaşf-ı ḥālın

²⁰⁹ A: eyleye

²¹⁰ A: her

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Hudâ bilür anuñ kâdrin kemâlin
[18a]
 624. Bir olmuşdı katında gencile renc
 Gözine gelmez idi kârû vü genc
 625. Cihân mâlıyla mâl-â-mâl olsa
 Kamusı olub anuñ aña kalsa
 626. Yedi alçak şafa tokuz yüce kubbe
 Degildi cümlesi ‘aynide habbe
 627. Ne dînâr idi ‘aynında ne habbe
 Biridi eski kebeyle yeñi cübbe
 628. Nice gün aç olurdu²¹¹ mest ü sekrân
 ‘İbâdetle yürirken büht²¹² u hayrân
 629. Yol üzre görürdi kim yatur bir altun
 Ayıtdı fitnedür ço bunu yatsun
 630. Didi kimse buni düşürmiş ola
 Nazar kılmadı gitdi dogru yola
 631. Yidi gün yidi gice yimemişdi
 Ben acıkdım ilâhî dimemişdi
 632. Didi kim neyleyeyin altuni ben
 Tevekkül kıldı haqqa geçdi andan
 633. Varub bir yirde çun kıldı karârı
 Görür Veys-i Kâren maḥbûb-i bâri
 634. Getürür bir koyun bir taze kirde
 Anı Veysü’ñ ögünde kodı yirde
 635. Didi yâ rab nice yiyeyim bunu ben
 Bu hayvân kapmış ola kimselerden
 636. Hudâ dil virdi ol koyuna Bârî
 Ayıtdı Veys’e ey maḥbûb-ı yâri
 637. Naşbüñdir saña gönderdi Rezzâk
 Buyur nüş olsun ey maḥbûb-ı ḥallâk
 638. Koyun bunu didi ve gâib oldı
 Üveys’uñ şevk u ‘aşkı gâlib oldı
 639. Anı bildi kim ol koyun meslekdür

²¹¹ A: olup bir kere can

²¹² A: mest

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

- Didi haq virdi pes bunı²¹³ yemekdür
 640. Pes el şundi vü bismillāh didi
 Biraz sedd-i ramaq mıkdari yidi
 641. Çu haqqa şükrle kıldı niyāzi
 Yine başladı kılmaga namāzi
 642. Yine başladı kılmaga²¹⁴ ‘ibādet
 Aña hod ol idi evvelde ‘ādet

[18b]

643. Giceden şubha dek ta‘āt kılurdi
 Anı öz rûhuna rāhat bilürdi
 644. Şu resme haqıla tutmuşdı ünsi
 Ki unutmuşdı cümle cin ü insi
 645. Pür idi bātını ‘aşq-ı hudādan
 Nazar қаt‘ itmışdi māsivādan
 646. Şu resme tolmuşıdı haqile ol
 Ki bulmazdı diline gayrı haq yol
 647. Haqıla ünsi şöyle tutmuşıdı
 Ki kendü kendüvi unutmüşıdı
 648. Hudānuñ gayrın ile eylemiş dūr
 Ki ne tāmū eger ne cennet u hūr
 649. Unutmüşıdı cümle kārbarı
 Hemīn āşkı haqkıydı kār u yarı
 650. Biriydı āşkı haqkıyla cihāndan
 Ki nesne añmaz idi cism u cāndan
 651. Degil mümkün muhaşşal vaşfi anuñ
 Eger vaşf itseler halkı cihānuñ
 652. Çün anı medh kıldı şāh-ı mürsel
 Anı kim medh ider inşāf kıl gel
 653. Anuñ kim ola meddāhı Muḥammed
 Kıyās et kimdür ol merd-ı mücerred
 654. **Şabāyī** anı nice medh kılsun
 Ya qādrin kimse anıñ nice bilsün
 655. Anuñ gibiydi kim medh itmez ey yār

²¹³ A: ashı²¹⁴ A: etmege**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
 and History of Turkish or Turkic
 Volume 4/7 Fall 2009*

- Anuñ hâlinden olmayan haberdâr
656. Bu zevki bilmez olmayan mezâki²¹⁵
Ki her²¹⁶ meşreb gerek rindiyle sâki
657. Belî zevk ehli için ehl-i 'irfân
Didi men lem yezük lem ya 'ref ey cân
658. Düriş kim sen de anlardan olasin
Ki bu zevkiñ şafâsını tıyasın²¹⁷
659. Semâ'-ı vecd-i hâletden haberdâr
Ola mı hiç ırakdan bağan ey yâr
660. Aña kim haq dururdu zevk u 'irfân
Muhabbet ehli 'arif olur ey cân
661. Düriş şu ehl-i zevki²¹⁸ gayriden çok
Ki sevdügin eger her kişi artuk

[19a]

662. Muhammed ulu seyyiddür 'âleminüñ
Ki sende şâlihî ol ümmetünüñ
663. Eger fakr ehli kavmi olsalar bed
Fakirem biz diyemiydi Muhammed
664. Fakire ey ganî ta'n eyleme sen
Resüle olmayasın ta ki düşmen
665. Üveys'in fakra çün vardı vuşülü
Anı sevdi Hudâ vü hem resülü
666. Düriş derviş sevmege zor işi²¹⁹
Ki sevdügi ile Koparda kişi
667. Bu gün her kim seve cânile Veysî
Gerek yarun anıñla ola ünsi
668. Resülü nice sevse bir Müselmân
Gerek fakr ehlin ile seve ey cân
669. Didi seyyid ne kavmi sevse insân
Hemîn anlardan olur ey Müselmân
670. Fakire eyleme 'ucbü tekebbür
Katında mâlünü kılma tezekkür

²¹⁵ A: mülâki²¹⁶ A: hem²¹⁷ A: tıyasın²¹⁸ A: fakrı²¹⁹ A: v. 27a**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

671. Faķire anmađıl cāh u celāliñ
Telef olmaya tā ki mülk ü māliñ
672. Faķire olsa ‘avret din eridür
Bulariñ albi haķiñ manzarēdür
673. Eger faķr ehline ihsān kılasın
Seni sen lāyık subhān bilesin
674. Düriş ihsān kıl ol sāhib-i cāh²²⁰
Nitekim saña ihsān kıldı Allah
675. Ecelden öñ zekāta sa‘y kı²²¹ ey yār²²²
Ki borç eyü güne almaz neg²²³ var
676. Taşadduķ kı l elüñdeyken senüñ māl
Yumulunca gözüñ özge olur hāl
677. Olursuñ Veys gibi ehl-i tecrīd
Olasın haķ atında ehl-i tevḫīd
678. Kime kim luṭfi Bāriniñ ola yār
Yer u yedürür olmaz māl aña mār
679. Őu kim yimez yidürmez ḫisset eyler
Nidemdür işi terk-i fırşat eyler
680. Yogise māluñ eylemege ihsān
Du‘a kı l barī ey merd-i Müselmān
681. Du‘ā kı lmag da ihsān eylemekdür
Mesel ḫod esseḫıyyü māmekdür
682. Du‘ādan ehl-i imānı unutma
Düriş sa‘y eyle ‘ahdī zāyi‘ etme

[19b]

683. Ne zātuñ kim şıfātı ola ihsān
‘Abīd olur aña mecmū‘-ı insān
684. Bu dünyādan garaż iyilikdür ey yār
Ki iyilikdür dü ‘ālemde ne ki var
685. ḫudā raḫmetlü itsün ol ‘azīze
Kim ouyub du‘ā ḫayr ide bize
686. ḫudā ol ula kılsun fetḫ-i bābı

²²⁰ A nüshası v. 27b²²¹ A: et var²²³ A: mesel**Turkish Studies**

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

Du‘â kıla dizene²²⁴ bu kitâbı

687. Kılub şefkat **Sabâyi** pür günâha
Şefâ‘at ide yüz tutub ilâha

688. Aña rahmet kıla hallâk-ı âlem
Okuya fâtiha vallâh u a‘lem

689. Yazanı okuyanı dinleyeni²²⁵
İlahi yarlığa rahmetle anı

690. Cihânda haq vire anuñ murâdın
Ki aña yazanuñ hayrıyla adın

691. Sevâbı çok olub bulsun murâdın
Okumuşca Hudâniñ biñ bir adın

---

²²⁴ A: yazanı

²²⁵ A nüshası vr. 28a

KAYNAKÇA

- LEVENT, Ağâh Sırrı, : Türk Edebiyatı Tarih, Türk Tarihi Kurumu Yayınları, Ankara 1984.
- Ahmed Bâdî, Riyaz-ı Belde-i Edirne, Edirne Selimiye Ktp., no, 2315, c. II,
- OCAK, Ahmet Yaşar, Veysel Karani ve Üveysilik, Dergâh, İstanbul, 1982.
- SUNGURHAN, Aysun, Beyânî Tezkiresi, Gazi Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 1994.
- Bursalı Mehmet Tahir, c.II, s. 278
- BAY, Fatih, Sabâyî-Mevlid (Giriş-transkripsiyonlu Metin-Gramatikal Dizin), Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde 2003.
- TANSEL, Fevziye Abdullah, “Uveys Karani Hakkında Notlar ve Türk Edebiyatında Şiirler”, İslam İlimleri Enstitüsü Dergisi, C. II., İstanbul 1975.
- BABİNGER, Franz, Osmanlı Tarih Yazarları ve Eserleri, (Çev.) Coşkun Üçok, Ankara.
- KÖPRÜLÜ, Fuat, Türk Edebiyatı Tarihi, Akçağ, Ankara, 2003
- İbn Kemal, Tevarih-i Al-i Osman, (Haz. Şerafettin Turan), Ankara, 1957, VII, s. 281-282
- ÜNVER, İsmail, Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri), S. 415-416-417, Ankara 1986.
- ATLANSOY, Kadir, Sırât-ı Müstakîm İnceleme-Metin [Pendnâme'nin Manzum Türkçe Çevirisi], Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bursa 1987.
- KÖKSAL, M. Fatih, Mecmu'atü'n-Nezâir, (İnceleme-Tenkitli Metin), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara 2001.
- Kühü'l-Ahbar, (Haz. Mustafa İsen), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 1994, s. 180.
- TUMAN, Nail, Tuhfe-i Naili, Şairlerinin Muhtasar Biyografileri (Haz) Cemal Kurnaz; Mustafa Tatçı, Bizim Büro Yayınları, Ankara 2001, c.1, s. 541.s. 2288.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*

Rıfât Osman, Edirne Reh-nüması, Edirne, 1336, s. 104

KAVAKLIK, Rüstem, 15. yüzyıl Şairi Sabayî ve Divançesi, (Transkripsiyonlu Metin-Açıklamalar-Dizin), Danışman: Ömer Zülfe, Marmara Üniversitesi (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2008.

Sehî Bey, Heşt Behişt, (Haz. Günay Kut), Harvard 1978; Süleymaniye Ktp., Ayasofya no. 3544, v.68b

Şemseddin Sami, Kamusu'l- A'lâm, İstanbul 1311, c. IV, s. 2935

Tezkire-i Şuara ve Tabsıratu'n-Nuzemâ, (Haz. Rıdvan Canım), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara, 2000

Tezkiretü'ş-Şuara (Haz. İbrahim Kutluk), Ankara, 1978.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/7 Fall 2009*